

СЛОВО ЧЕСТІ

ТРАВЕНЬ 2015

ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

ЇХНІМИ ІМЕНАМИ НАЗВАНІ ВУЛИЦІ

СТОР. 6

СТРАШНИЙ УРОК ТРАГЕДІЇ НА ЧАЕС

СТОР. 26

ТІ, ЩО НЕ БОЯЛИСЯ СМЕРТІ

СТОР. 34

Виступ Президента України під час урочистостей з нагоди Дня Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні

Дорогі ветерани! Дорогі захисники Української держави!
Дорогі українці! Товариші генерали і офіцери, сержанти та солдати!

Вітаю вас з Днем Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні!

Тут, на берегах Дніпра-Славутича, священної нашої ріки, схилиємо голови перед пам'яттю мільйонів співвітчизників, які загинули у Другій світовій війні 1939-45 років: на її фронтах, в партизанському та національно-визвольному підпіллі, рухах опору, концентраційних таборів та на примусових роботах.

Україна, не будучи в ті роки незалежною державою, за фактом, – за астрономічною сумою свого колосального внеску в розгром нацизму, – стала членом антигітлерівської коаліції. А Український народ по праву приєднався до кола найчужеземних переможців і засновників Організації Об'єднаних Націй.

Щонайменше шість мільйонів українців, які воювали в лавах Червоної Армії, – перед Богом та історією є головними свідками неправедності і кричущої несправедливості московського пропагандистського міфу, нібито Росія виграла б війну і без України.

Ще більший цинізм, до речі, – створювати нашій країні образ начебто фашистської держави. Ясно, це робиться лише з однією метою – в очах власного, російського, народу обгрунтувати і виправдати свій злочин, а саме – агресію Росії проти України.

Та, повертаючись до років Другої світової, слід зазначити, що при очевидній провідній ролі Червоної Армії, українських фронтів та радянських партизанських з'єднань, всередині України другий фронт боротьби з фашистськими окупантами відкрила Українська повстанська армія. Вона, йдучи попереду часу, вже тоді бачила Україну незалежною державою, а не частиною радянської імперії.

Українство всього світу долучилося до боротьби з нацизмом. У складі армій країн антигітлерівської коаліції – американської, британської, канадської та інших. В рухах опору різних європейських країн. На фронтах Європи, Північної Африки та Південно-Східної Азії, на Тихому та Атлантичному океанах.

Досі ці складові українського внеску в перемогу або перекручувалися, або взагалі були невідомі широкому загалу. І лише зараз, – після Революції гідності, на фоні російської агресії, яка переважній більшості українців розкрила, нарешті, очі на справжню стратегію наших сусідів щодо України, – виникли умови для того, щоб День Перемоги відзначити в нашій власній українській системі координат.

Ми більше ніколи не святкуватимемо цей день за російським сценарієм, який передбачає холоднокровне використання Дня Перемоги для апології експансіоністської політики щодо сусідів, для утримання їх у своїй орбіті, для відродження імперії.

У нашому ж українському календарі 9 травня, День Перемоги, завжди буде червоним, як ці маки, що символізують пам'ять про всіх загиблих.

Ми шанували, шануємо і завжди будемо шанувати ратний патріотичний подвиг наших дідів і прадідів. І на доказ тому

низько вклоняємося перед усіма ветеранами, – як присутніми тут, на цьому святому місці, так і перед тими, хто святкує на інших площах та вулицях України, чи хто вже не зміг вийти і відзначити цей день вдома.

Започатковуємо і нову традицію. Вчора вперше на державному рівні разом з усіма європейськими країнами відзначили День пам'яті та примирення. Щоби не забувати про жертви тієї страшної війни, в якій загинуло понад півсотні мільйонів людей в усіх країнах світу. Із яких майже кожен п'ятий, на жаль, – з України.

Одним із символів такого примирення стало урочисте засідання Верховної Ради, в якому брали участь і ветерани Червоної Армії, і ветерани УПА. І знаєте, хто їх найбільшою мірою об'єднав? – Присутні у тій же сесійній залі онуки та правнуки – українські воїни, які забезпечують існування нашої держави, захищаючи її від російської агресії. Так само як діди й прадіди захищали її в роки Другої світової.

Держава і народ тільки тоді мають майбутнє, коли вони спроможні надійно себе боронити. Це – висновок з усієї нашої історії.

В цій боротьбі за незалежність Україну підтримує увесь світ. Одним із проявів такої підтримки став широкий міжнародний бойкот сьогоднішнього параду на Красній площі в Москві.

Та найголовніші наші союзники – Збройні Сили України, Національна гвардія, інші військові структури. І зараз на вірність Батьківщині урочисто присягу складатимуть ще 500 українських воїнів – молоде поповнення окремого полку Президента України та 101-ї окремої бригади охорони Генерального штабу Збройних Сил України.

Хай назви нікого не збивають з пантелику. Воїни з цих підрозділів вже пройшли крізь горнило війни на Донбасі. Так, за час проведення антитерористичної операції в ній взяли участь 476 військовослужбовців 101-ї бригади та 34 – з Окремого полку Президента. З них за мужність і героїзм дев'ятеро офіцерів, сержантів та солдат відзначено високими державними нагородами.

У частини військовослужбовців, які сьогодні присягають, рідні й близькі беруть участь в АТО. І це ще один символ спадкоємності поколінь захисників Вітчизни, яку ми наочно спостерігаємо в ці дні. Це наше свято зібрало разом і сивочолих ветеранів і, образно кажучи, ще безвусих хлопців, які, тим не менш, надзвичайно потужно, відповідно традиції вже захищають Батьківщину.

Вірю, що військовослужбовці, які стоять в цьому строю, своєю сумлінною службою та відданістю Україні примножать славу своїх старших товаришів і своїх предків.

Дорогі молоді воїни!
Щохвилини та щомиті будьте готові захистити ваші родини, батьків і матерів, братів та сестер, рідні міста та села, захистити нашу з вами Україну.

Будьте гідними спадкоємцями героїв Другої світової війни!
У цей святокий день бажаю молодим воїнам, їх рідним і близьким міцного здоров'я, широких життєвих горизонтів, на снаги та сил у благородній справі служіння Батьківщині.

І щоб вгамувати хвилювання батьків, ще раз наголошую: за моїм наказом молоді призовники не направляються на службу в зону АТО. Четверта хвиля мобілізації, яка нещодавно звершилася, і п'ята, котра щойно почалася, концентруються на підборі старших, і головне, досвідчених і професійних кадрів.

І моя мрія як Президента – щоб наші воїни набували досвіду й майстерності в місцях постійної дислокації та на полігонах – в навчальних умовах, наближених до бойових, але не на справжній війні. Та не все, на жаль, залежить від нас.

І ми приймаємо цей виклик долі й гідно захищаємо свою країну, суверенітет та територіальну цілісність держави, її незалежність. І, пам'ятаючи ваш подвиг, наших ветеранів, які визволили Україну понад 70 років тому, ми покажемо: ми перемогли окупантів тоді, переможемо і тепер!

Робив, роблю і робитиму все, що можливо і що неможливо, для того, щоб в Україні запанував мир.

І я в це вірю.
І це моє головне святкове побажання всім українцям.
Слава ветеранам! Слава Збройним Силам! Слава Україні!

СЛОВО ЧЕСТІ

Інформаційно-публіцистичний журнал Національної гвардії України № 2(50) 2015

ВІДЛУННЯ СВЯТА

- «Ніколи знову. Пам'ятаємо. Перемагаємо» 4
Українські та грузинські гвардійці вшанували пам'ять загиблих 5

ПАМ'ЯТЬ

- Їхніми іменами названі вулиці 6
Свій шлях пройшли до кінця 8

БОЙОВА ПІДГОТОВКА

- На Яворівському полігоні тривають міжнародні навчання «Фіарлес Гардіан – 2015» 10

4

10

АКТУАЛЬНО

- Керівник служби психологічної реабілітації ГО «Ліга офіцерів» Вікторія Арнаутова: «Ми вчимо солдатів повертатися додому здоровими» 12

ВETERАНИ В СТРОЮ

- Сторінками історії його життя 14
Старше покоління військових правоохоронців підготувало концерт для молодих воїнів 15

ОБЛИЧЧЯ АТО

- Єдина в Гвардії дівчина – номер обслуги міномета мріє про офіцерські погони 16

ЗА ЗАСЛУГАМИ І ЧЕСТЬ

- Орден загиблого воїна вручено його матері 18
Врятував життя поранених товаришів 18

ХРОНІКА РАТНИХ БУДНІВ

- Звичайний блокпост 23

СЛУЖБА

- Щоби свято не стало трагедією 24
Таксі на місце злочину замовляли? 24
По дорозі на службу затримав убивцю 25
Молоді, та ранні 25

ДЗВОНИ ЧОРНОБИЛЯ

- Страшний урок трагедії на ЧАЕС 26
Начкар тривожної ночі 27

23

34

РЕТРОСПЕКТИВА

- Ленд-ліз: «Уявімо, що у мого сусіда загорівся будинок...» 30

СТОРІНКАМИ ВІЙСЬКОВОЇ ІСТОРІЇ

- Ті, що не боялися смерті 34

НЕЙМОВІРНО, АЛЕ ФАКТ

- Актори-фронтовики 36

БРАТИ НАШІ МЕНШІ

- Живі талісмани приносять радість і удачу 38

СПІВОЧЕ ВІЙСЬКО

- Гвардієць означає – справжній патріот! 39

ЗАСНОВНИК: Головне управління Національної гвардії України

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ: генерал-майор Ярослав Сподар, полковник В'ячеслав Ященко, полковник Сергій Блощизин, полковник Геннадій Солдатенко

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР: підполковник Валерія Агібалова

ЗАСТУПНИК ВІДПОВІДАЛЬНОГО РЕДАКТОРА: капітан Олександр Коновалов

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

дизайн та комп'ютерна верстка: Олена Виводцева

літературний редактор: Людмила Бутакова

фото на 1-й сторінці обкладинки майора Романа Герасіменка

ТИРАЖ: 2200 примірників

ЮРИДИЧНА АДРЕСА: м. Київ, вул. Народного ополчення, 9А

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 04071, м. Київ, вул. Костянтинівська, 5

Тел: (044)428-66-13

E-mail: slovochesti@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію

№20269 – 10669ПР від 12.08.2014р.

ДРУК: ПП «Видавництво «ФЕНІКС»

«НІКОЛИ ЗНОВУ. ПАМ'ЯТАЄМО, ПЕРЕМАГАЄМО»

Цьогорічне святкування Дня Перемоги стало знаковим не лише з огляду на круглу дату, що знаменує розгром фашистських окупантів і дарує прийдешнім поколінням надію на мирне і незалежне майбутнє. Як 70 років тому солдати Перемоги боронили свою землю, так сьогоднішнє покоління українців стало на захист Батьківщини. Цього разу – від тих, кого ми донедавна вважали братами і добрими сусідами. Тих, із чиїми предками наші діди і прадіди воювали пліч-о-пліч, змिताючи з обличчя Землі коричневу чуму...

8 та 9 травня по всій країні відбулися урочистості, присвячені Дню пам'яті та примирення та Дню Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років.

Святкові заходи з очевидних причин були доволі скромними. Утім військовослужбовцям Національної гвардії України довелося докласти неабияких зусиль, аби ці дні були по-справжньому мирними. Спільно із міліцією військовий правоохоронець забезпечували громадський порядок. Їхнім головним завданням було не допустити різного роду інцидентів та провокацій, ймовірність яких була дуже високою у ці дні.

Утім, для багатьох гвардійців і їхніх рідних цьогорічне 9 травня стало справді незабутнім днем – 900 воїнів-строковиків склали Військову присягу. Окрім того,

гвардійці залучалися до проведення різноманітних заходів та акцій в містах нашої країни.

Так, особовий склад запорізького з'єднання НГУ брав участь в урочистому мітингу біля архітектурно-меморіального комплексу солдатської слави «Переправа» та у велопробігу під назвою

завадила дощова погода, тож завершити почате планується пізніше. В Слобожанській бригаді не забули про свого однополчанина Героя Радянського Союзу полковника Івана Танкопія і прибрали місце його поховання на Алеї Героїв 2-го міського кладовища.

Вшанували пам'ять воїнів-визволителів і військовослужбовці Національної академії Національної гвардії України, що взяли участь в урочистому покладанні квітів до харківського Меморіалу Слави. А справжнім подарунком для ветеранів Слобожанщини, жителів міста та області став показовий виступ парадного розрахунку Академії у супроводі духового оркестру вузу.

В місті Слов'янську гвардійці полку НГУ разом із представниками влади, громадських та волонтерських організацій посадили алею біля братської могили, яку в народі називають «пам'ятником Карнухову», за ім'ям командира партизанського загону Михайла Карнухова,

«1939 – 1945. Ніколи знову», організованому обласним центром патріотичного виховання молоді.

Напередодні святкування Дня Перемоги воїни харківського оперативного з'єднання НГУ разом з небаайдужими городянами облагородили і прибрали Парк Перемоги. Для того, аби відпочивальники почувалися комфортніше, військовослужбовці встановили у парку 10 лавок і декілька урн. Причому це лише третина від запланованої загальної кількості. Роботі

що знайшов тут вічний спочинок зі своїми підлеглими. Саджанцями, які передали лісові господарства не тільки Донецчини, але й інших областей України, в Слов'янському районі планується озеленити всі пам'ятні місця загиблим у Другій світовій війні та воїнам, які поклали своє життя в зоні проведення АТО.

9 травня під час урочистостей в Дніпропетровську саме військовослужбовцям полку з охорони громадського порядку НГУ випала почесна місія виставити почесну варту та покласти вінок до Монументу Вічної слави. Також гвардійці відвідали підшефну загальноосвітню школу №56, де допомогли підготувати та провести парад загонів школи в рамках військово-спортивної гри «Джура», на яку були запрошені ветерани Другої світової війни Амур-Нижньодніпровського району міста. Наступного дня бійці-фронтовики сучасної і минулої воєн поділилися своїми спогадами з дітьми під час єдиного уроку мужності «Мужність і відвага крізь покоління».

У Львові вшанування пам'яті загиблих у Другій світовій війні розпочалося на площі Шашкевича, де відбулося покладання квітів до пам'ятника жертвам комуністичних злочинів. Після чого учасники урочистостей вирушили пішою дорогою до Цитадельної Гори, де у 1941-1944 роках у концентраційному таборі «Шталаг-328» було закатовано понад 140 тисяч військовополонених. Біля Пам'ятного хреста, встановленого на цьому страшному місці, львів'яни провели екуменічну панахиду за загиблими.

... 70 років тому великою Перемогою закінчилася кривава війна з фашизмом. Сьогодні український народ в борні здобуває право на свою волю і незалежність. Для нас важливо пам'ятати тих, хто склав голову за Батьківщину, хто воював і воює з підступним ворогом. Пам'ятати і перемогати. Адже боротьба за праве діло – священна і приречена на перемогу.

УКРАЇНСЬКІ ТА ГРУЗИНСЬКІ ГВАРДІЙЦІ ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ЗАГИБЛИХ

Традиційні урочистості відбулися на околиці селища Калинівка, що на Київщині. Як і щороку, біля пам'ятника воїнам 227-го конвойного полку військ НКВС СРСР зібралися ветерани війни, внутрішній військ та військовослужбовці Національної гвардії України, представники місцевої влади та мешканці Калинівки.

Серед запрошених була і делегація Національної гвардії Грузії на чолі з командувачем бригадним генералом Леваном Гамкрелідзе, яка в цей час перебувала з офіційним візитом в Україні.

Відкриваючи святковий мітинг, виконуючий обов'язки командувача Національної гвардії України генерал-лейтенант Микола Балан подякував воїнам, які здобули перемогу на фашизмом, і тим, хто сьогодні захищає Батьківщину на Сході держави. Від імені ветеранів виступив учасник Великої Вітчизняної війни, кавалер ордена Олександра Невського, трьох орденів «Червона Зірка»

та Вітчизняної війни I і II ступенів 95-річний полковник у відставці Микола Михайлович Каширін. Свою проникну і щирю промову ветеран закінчив патріотичними словами – «Слава Україні!»

Після покладання до обеліску гірлянд та квітів, захід завершився проходженням урочистим маршем курсантів факультету НГУ навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки, психологічної служби та Національної гвардії України НАВС.

Підполковник Євген РОЖЕНЮК,
фото автора

Підготував капітан
Олександр КОНОВАЛОВ,
фото майора Олега ТІХОВА,
майора Валерія СУДОМИ,
та Андрія КОРОЛЬОВА

ЇХНИМИ ІМЕНАМИ НАЗВАНІ ВУЛИЦІ

За час протистояння на Сході України загинули 152 військовослужбовці Національної гвардії України. Для нас кожна із цих смертей – особиста втрата, рана, яка довго не загоїться.

Пам'ять про гвардійців, що не повернулися з бойового відрядження, назавжди залишиться в серцях товаришів по службі, у спогадах рідних та близьких, у численних розповідях та відеосюжетах. З часом на уроках історії у школах та вузах розповідатимуть про їхні подвиги й нові покоління українців слухатимуть про них, так само як і ми у свій час, сидячи за партами, слухали історії про своїх дідів та прадідів. Але історії про сучасних героїв є особливими. Всіх їх ми пам'ятаємо ще живими. Пам'ятаємо, як вони росли, ходили до дитячого садочка, школи, вчилися у вузах, одружувались, раділи народженню дітей, служили разом із нами в одному взводі, роті чи батальйоні.

З багатьма із них ми разом стояли в строю, ходили на заняття, заступали на чергування, разом відмічали дні народження та надзвичайно раділи, коли вони просувалися по службі чи святкували присвоєння чергового військового звання. Багато з тих, хто загинув, прийшли до лав Нацгвардії з початком конфлікту на Донбасі. Вони рішуче йшли в бій разом із кадровими військовими і самовіддано гинули у боротьбі з ворогами України.

Командування Національної гвардії України, з'єднань та частин, і весь осо-

бовий склад – від солдата до генерала, робитиме все, щоби увічнити пам'ять військовослужбовців, які по жертвували власним життям, аби захистити свою країну.

За рік неоголошеної війни на Донбасі у містах та селах України відкрито 31 меморіальну та пам'ятну дошку на честь загиблих героїв-гвардійців. 137 військовослужбовців навечно зараховані до списків військових частин. Їх імена щоденно зачитують на вечірніх перевірках. У всіх підрозділах Національної гвардії є куточки пам'яті з інформацією про загиблих героїв. Призвища 73 загиблих гвардійців занесені до Книги пам'яті працівників ОВС.

Вони мужньо билися за Батьківщину і віддали їй найдорожче – своє життя. Ми вже ніколи не зможемо їх почути чи побачити, але ми завжди пам'ятатимемо. 82 загиблих гвардійців нагороджені орденом «За мужність». Шістьом героям посмертно присвоєно військові звання.

Двоє гвардійців нагороджені найвищою державною нагородою України – орденом «Золота Зірка». Їм присвоєно звання Героїв України. Це генерал-майор Сергій Кульчицький та лейтенант Богдан Завада.

Окремої уваги заслуговує розповідь про вулиці та площі, названі іменами наших бойових побратимів. Так, у Львові незабаром з'явиться вулиця, названа на честь генерал-майора Сергія Кульчицького, а у Вінни-

ці – вулиця прапорщика Валентина Білошкурського. А у селі Малі Кутища Вінницької області вже є вулиця прапорщика Віктора Ліпського. Дані військовослужбовці загинули 29 травня минулого року під Слов'янськом у збитому бойовиками вертольоті Мі-8, який виконував плановий обліт блокпос-

Ще зовсім нещодавно ми жили не лише у зовсім іншій країні, але й у іншій реальності. Посміхалися, коли наші бабусі та дідусі казали: «Аби не було війни...». І лише тепер, коли вже на нашій землі спалахнув збройний конфлікт, розуміємо, наскільки правими виявилися наші старенькі. Війна – це не сторінки підручника з історії. Не те, що відбувається де завгодно, тільки не в нас. Це жорстоке сьогодні, яке не можна ігнорувати. Це спалені села, заміноване рілля, цілі родини біженців, поранені та вбиті бойові побратими...

тів. Загалом ця трагедія унесла життя шістьох гвардійців і ще стільки ж міліціонерів. Нині на місці авіакатастрофи, на горі Карачун стоїть Пам'ятний хрест. Воїни батальйону оперативного призначення столичного з'єднання НГУ одноголосно вирішили назвати свій підрозділ іменем відважного генерала. Наприкінці травня у Львові було урочисто відкрито бюст Героя.

На Вінниччині, в селі Нижній Ольчедаїв, де живе родина загиблого 5 травня минулого року під Слов'янськом військовослужбовця вінницького оперативного полку НГУ прапорщика Віктора Долінського, теж відтепер є вулиця, названа на честь героя-односельця. БТР, на броні якого їхав прапорщик Долінський, було підбито з гранатомета, боєць загинув на місці. Все своє свідоме життя 34-річний спецназівець присвятив військовій службі. Однополчани пам'ятатимуть його як людину добросовісну і надійну, професіонала з великої літери.

25-річний однополчанин прапорщиків Долінського, Ліпського та Білошкурського старший інструктор-кулеметник старшина Максим Мушта, чие ім'я носить площа у селі Ковалівка, що на Вінниччині, загинув 17 серпня, звільнюючи від терористів райцентр Ясинувата. Вдома його не дочекалися дружина та маленький син.

Ще однією гіркою втратою для вінницьких гвардійців стала загибель у бою під Дебальцевим 21-річного лейтенанта Романа Лабаня. Родом молодий офіцер був із села Сутківці, що на Хмельниччині. Тепер тут є вулиця лейтенанта Лабаня, а на будівлі школи, де навчався Роман, висить меморіальна дошка.

23 липня під час операції зі звільнення міста Лісичанська загинули командир криворізької бригади НГУ полковник Олександр Радієвський та двоє його підлеглих – командир стрілецького батальйону з'єднання підполков-

ник Павло Сніцар і солдат-строковик Ігор Коцяр. Олександр Радієвському помертньо було присвоєно звання генерал-майора, а Павлу Сніцарю – полковника. У місті, де завдяки загиблим героям нині панує мир та спокій, скоро буде вулиця генерала Радієвського. Наразі тут уже встановлено пам'ятний знак на честь загиблих військовослужбовців із красномовною присвятою: «Воинам-освободителям. Родину не продають, її захищають. Патриоти за неї життя отдають»...

Полковник Радієвський мав неабиякий авторитет серед підлеглих – насамперед тому, що йшов у бій попереду них, зокрема, особисто очолював спецоперації зі знешкодження блокпостів терористів на підступах до населених пунктів Миколаївки, Семенівки, Слов'янська. У районі проведення АТО він провів загалом два з половиною місяці. Згодом вдруге повернувся в зону бойових дій, куди був направлений і старший з двох його синів, командир роти іншої військової частини НГУ лейтенант Андрій Радієвський – він і нині бореться з ворогом на Сході держави)...

15 липня 2014 року Указом Президента за особисту мужність та самовідданість полковник Олександр Радієвський був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня. А за день до загибелі Олександр Віталійович відчув чи не найвище щастя професійного військового: на центральній площі щойно визволеного Сєвєродонецька зібрався великий натовп місцевих жителів з українськими прапорами. І коли втомлений, але щасливий офіцер оголосив, що місто вільне від терористів, йому влаштували справжню овацію! Люди вітали визволителів, обнімали й цілували їх, хором скандували: «Спа-си-бо!», пригощали солодощами, запрошували до себе в гості. Проте на полковника Радієвського чекали нові бої, і він не дуже переймався лаврами триумфатора...

Водиндень із відкриттям пам'ятника в Лісичанську на честь генерал-майора Радієвського відкрили і меморіальну дошку в криворізькій загальноосвітній школі №104 – тут він свого часу навчався. Було це 9 травня, в день народження героїчного комбрига.

Встановлено меморіальну дошку і у школі в місті Дніпропетровську, де іще зовсім нещодавно навчався 20-річний солдат Ігор Коцяр. Присвячено загиблому випускникові й експозицію у шкільному музеї.

Ім'я загиблого 23 серпня минулого року начальника комунально-експлуатаційної служби миколаївського полку НГУ майора Олександра Смоляра носить найдовша вулиця у його рідному селі Тінки Чигиринського району Черкаської області – колишня Леніна. Будівлю школи, де навчався офіцер,

прикрашає меморіальна дошка. 38-річний майор Смоляр віддав своє життя у бою із сепаратистами в районі селища Лисиче Амвросіївського району Донецької області. Тоді блокпост, де несли службу миколаївські гвардійці, зупинив колону вантажівок із бойовиками та зброєю, що рухалася з боку українсько-російського кордону. Неприятель поніс великі втрати в живій силі та техніці, але й миколаївський полк НГУ не дорахувався одразу трьох військовослужбовців.

Разом із Олександром Смоляром загинули 43-річний молодший сержант Олександр Яриш та 39-річний старший солдат Олег Бабкевич. Обидва військовослужбовці були мобілізовані до лав Нацгвардії на початку квітня минулого року. Миколаївщина пам'ятає своїх героїв. Меморіальну дошку на честь Олександра Яриша встановлено у професійному суднобудівному ліцеї ім. В.О. Гречишнікова (військового льотчика, Героя Радянського Союзу, який також віддав своє життя в бою із агресором, щоправда, німецько-фашистським). Меморіальну дошку з іменем Олега Бабкевича встановлено на фасаді будинку культури смт Олександрівка Вознесенського району Миколаївської області.

19 червня під час звільнення від сепаратистів міста Ямпіль від кулі ворожого снайпера загинув командир взводу столичної бригади оперативно-го призначення лейтенант Володимир Кравчук. Йому було всього 21... У серпні киявська загальноосвітня школа №275, де навчався офіцер, стала носити його ім'я, а у травні поточного року Перший національний телеканал показав документальний фільм із циклу «Героям слава» під назвою «Володимир Кравчук. Меншенький».

На честь загиблого дресирувальника кінологічної групи одного з підрозділів Римникського полку НГУ солдата Богдана Шлемкевича, який загинув у Маріуполі 9 травня минулого року, названо дошкільний навчальний заклад на малій Батьківщині хлопця, в селі Білоберізка, що на Івано-Франківщині. У своїх батьків 21-річний Богдан був наймолодшою, четвертою дитиною.

Однополчанин Богдана 19-річний старший солдат Микола Колосовський був родом із села Старі Шомполи Комінтернівського району Одеської області. Молодий воїн, що був єдиним сином у сім'ї, загинув 7 серпня 2014 року під Дебальцевим внаслідок мінометного обстрілу блокпоста. Нині меморіальна дошка з іменем Миколи прикрашає будівлю школи, де він іще нещодавно навчався.

В пам'ять про загиблого сержанта резерву Дмитра Кузьміна, який служив у батальйоні «Донбас», в селищі Углу-

ватка на Черкащині встановлено меморіальний знак.

На честь однополчанина Дмитра, солдата резерву Віталія Піддубного, в штабі самооборони міста Бердянська створено Стіну пам'яті, до якої городяни несуть квіти і лампадки.

Напередодні цьогорічного Дня Перемоги було відкрито пам'ятну дошку на честь солдата Віктора Кулібаби-Бухова. Тепер вона прикрашає будинок у смт Сутиськи, що на Вінниччині, де мешкав воїн. 35-річного чоловіка призвали за мобілізацією до вінницького полку НГУ наприкінці серпня минулого року, а вже у вересні він загинув неподалік Вуглегірська...

Безперечно, перераховані вище Герої – далеко не всі, на чий честь встановлено меморіальні дошки, відкрито виставки, знято фільми, написано некрологи в пресі. Багато вже зроблено для увічнення пам'яті загиблих за волю та незалежність України і ще багато належить зробити. Так, зрештою, і має бути.

Утім, на жаль, є серед загиблих і тимчасово невстановлені захисники України. Пам'ятник на честь усіх загиблих героїв АТО – відомих і невідомих – було відкрито на Краснопольському кладовищі міста Дніпропетровська 20 квітня поточного року. Робота над 4-метровим монументом з житомирського каменю габбро та граніту, видобутому на Токівському кар'єрі, тривала майже всю зиму. Ініціатива створити його належить дніпропетровському підприємцю Володимирі Нижнику, чия фірма займається виготовленням пам'ятників. До речі, саме він є автором пам'ятника першому загиблому з «небесної сотні» на Майдані Сергію Нігоюну. Віддали шану загиблим героям і воїни Національної гвардії України – забезпечення урочистостей було покладено на підрозділ почесної варти та оркестр місцевого полку охорони громадського порядку НГУ.

**Підполковник Вадим ГОЛУБ,
підполковник Дмитро ОБРАЗЦОВ,
фото майора Сергія ДОРОША та
Андрія КОРОЛЬОВА**

СВІЙ ШЛЯХ ПРОЙШЛИ ДО КІНЦЯ

Весна 2015 року ознаменувалася відносним затишшям в зоні проведення АТО. Та, на жаль, і в ці дні роздавалися в різних містах, містечках і селах нашої країни залпи траурних салютів. У квітні та травні Національна гвардія України втратила чотирьох військовослужбовців – двоє гвардійців загинули під Широкиним, життя ще двох обірвалося неподалік Попасної. Останній шлях додому ще вісьмох бійців, розтягнувся на довгі місяці...

Важка поразка наших військ під Іловайськом наприкінці серпня 2014 року нині сприймається як найтрагічніша сторінка в історії вітчизняного війська. Десятки загиблих та зниклих безвісти, сотні поранених та узятих у полон терористами захисників України – точні втрати й досі не пораховані. Іловайськ та його околиці нині – територія невизнаної Донецької народної республіки. Простіше кажучи, це наша земля, яка перебуває під контролем бойовиків-сепаратистів, а отже діяльність щодо розшуку полонених та загиблих українських військових тут вести вкрай важко, а подекуди навіть небезпечно.

Втім, робота ця триває і дає результати. Так, стараннями волонтерів-пошуковців рідним було передано останки п'яти загиблих під Іловайськом військовослужбовців батальйону НГУ «Донбас». **Солдата резерву Олександра Глуходіда** було поховано на Алеї почесних громадян сумського міського кладовища. На момент загибелі йому було 28. Випускник Сумського технікуму харчової промисловості, Олександр знайшов себе у війську. Отримавши диплом у 2005 році, він одразу ж був призваний на строкову службу. «Что бы там ни говорили про армию, но она нужна. Армия это школа жизни, школа в которой познаешь себя и людей. Я уже выбрал свой путь и пройду его до конца» – писав юнак у листі своєму викладачеві. Тож коли на Донбасі спалахнула неоголошена війна, ніхто із друзів та знайомих Олександра не здивувався, що він пішов на неї добровольцем. Не могли повірити лише тому, що він звідти не повернеться живим.

Солдату резерву Павлу Петренку у грудні минулого року мало виповнитися 25, та до цієї дати старший стрілець-кулеметник так і не дожив. У Павла була коротка, але насичена подіями біографія. Своім його вва-

жають не лише у Здолбунові, де воїн народився, але й у Полтаві, де він навчався в інституті, і у Хмельницькому, де він три роки проходив військову службу за контрактом. 14 червня минулого року Павло Петренко був зарохований до лав батальйону «Донбас» і вже незабаром виїхав у своє перше бойове відрядження. У липні внаслідок поранення був госпіталізований, але невдовзі повернувся на передову. 29 серпня 2014 року боєць потрапив під обстріл біля села Катеринівка, що неподалік Іловайська, внаслідок якого загинув. Довгий час він вважався зниклим безвісти, аж поки з'ясувалося, що Павла поховали як невідомого захисника України. У Здолбунові, де воїн знайшов останній прихисток, із ним прийшли попрощатися сотні людей.

В один день із Павлом зник безвісти його однополчанин, 41-річний уродженець Ірпеня **солдат резерву Володимир Ринкун**. Він був людиною талановитою і багатогранною – у юності опанував рідкісну творчу професію ювеліра, потім проходив строкову службу в підрозділі морської піхоти, працював у міліції у рідному Ірпені. Згодом кілька років прожив у далекій Португалії, але не зміг витримати розлуку із Україною. Активний учасник Помаранчевої революції та Євромайдану, Володимир був упевнений, що громадяни можуть і мусять самі творити долю своєї держави. Коли цілісність країни опинилася під загрозою, Володимир сам прийшов до військкомату і попросив призвати його на військову службу – було це у березні 2014 року. Влітку він уже захищав Схід України від сепаратистів у лавах «Донбасу». Володимир загинув під Іловайськом, але про це його родина – старенька мати і 10-річна донька – дізналися аж у квітні 2015-го.

Подібна трагедія сталася і в родині загиблого 31-річного киянина **солдата резерву Володимира Палиги**. Дружина із двома дітками – 8-річним

сином та 4-річною донькою до останнього сподівалися, що глава сім'ї повернеться додому живим. На жаль, дочекатися цього дня їм не судилося. Стрілець-гранатометник Володимир Палига був дуже принциповою і вимогливою людиною. Передусім, до себе. Коли дізнався з новин, що у Нацгвардії формуються перші добровольчі підрозділи, мовчки зібрав сумку і пішов до військкомату. Дружині сказав, що робить це заради дітей і додав: «Хто, якщо не я?».

Без батька залишилася і 8-річна донька зниклого безвісти під Іловайськом, а згодом ідентифікованого і перепохованого на рідній Харківщині 35-річного **солдата резерву Андрія Ваховського**. На фронт він пішов добровольцем, загинув під Іловайськом, але про це рідні дізналися лише через 8 місяців. Вчитель іноземної мови за фахом, інструктор з рукопашного бою за покликанням, людина, яка відчувала власну причетність до всього, що відбувається в країні – такою особистістю був цей боєць «Донбасу» із позитивним «Браво».

24 серпня минулого року загинув військовослужбовець запорізького з'єднання НГУ **старший прапорщик Сергій Добровольський**. Гвардійську колону, що рухалася у напрямку Маріуполя, бойовики розстріляли в районі Амвросіївки. Сергій вважався зниклим безвісти аж до березня 2015 року, коли його тіло, виявлене волонтерами-пошуковцями у братській могилі, ідентифікували за допомогою аналізу ДНК. Вічний спочинок 30-річний військовий правоохоронець знайшов на Алеї Героїв олександрійського міського кладовища.

Водій окремої медичної роти Північного ТУ НГУ ім. М. І. Пирогова **солдат резерву Максим Овчарук** зник безвісти 9 лютого. У цей чорний день Національна гвардія втратила як мінімум чотирьох військових медиків, ще двоє загиблих військовослужбов-

ців служили у хмельницькій окремій автомобільній санітарній роті ЗСУ. Як повідомлялося у минулому номері нашого часопису, інцидент стався неподалік Дебальцевого, де в ті дні точилися жорстокі бої. Провізор-фармацевт окремої медичної роти солдат резерву Сергій Кацабін ніс службу у прифронтовій зоні, допомагаючи військовослужбовцям ЗСУ вивозити на «велику землю» загиблих арміюців. Під час одного з таких рейсів із Сергієм обірвався зв'язок, тож увечері на пошуки колеги спецавтомобілем та БТРом вирушили шестеро військовослужбовців: лікар Галицького з'єднання НГУ капітан медичної служби Тарас Кончевич та п'ятеро «пироговців» – молодші сержанти резерву Володимир Жила і Михайло Пудляк та солдати резерву Максим Овчарук, Василь Задорожний і Дмитро Лагунов. Та у дорозі автомобіль підірвався на фугасі. БТР же потрапив під обстріл – вочевидь, терористи прибігли на звук вибуху і розстріляли медиків, незважаючи на їхні розпізнавальні знаки. Дістатися до своїх живими судилося тільки молодшим сержантам Жилі і Пудляку. Тіла капітана медслужби Кончевича, солдатів Задорожного і Лагунова вдалося відшукати. Їх поховали у Львові наприкінці лютого. Тоді ж рідні попрощалися з військовослужбовцями ЗСУ водієм солдатом Анатолієм Сулімою та санітаром солдатом Михайлом Балюком – з ними в одному автомобілі перебував солдат Кацабін, якого і досі не можуть знайти, ані серед живих, ані серед мертвих. Утім, наприкінці березня удалося повернути додому для останнього спочинку солдата резерву Максима Овчарука. Поховали медика-добровольця поруч із побратимами на тому ж таки львівському Личаківському кладовищі. Вдовою залишилась дружина, двое синів – сиротами. Наступного року Максимові мало виповнитися 40.

На початку квітня знайшов вічний спокій загиблий ще 12 лютого у селі Логвинове, що неподалік Артемівська, боєць «Донбасу» **солдат резерву Роман Мельничук**. Окрім Романа того дня загинули кілька його побратимів, але їхні тіла були передані рідним майже одразу, а ось останній шлях додому 24-річного вінничанина розтягнувся на два місяці. Рідні та друзі хлопця до останнього сподівалися, що він у полоні, але результати тесту ДНК виявилися невтішними.

25 квітня обірвалося життя ще одного бійця «Донбасу» **старшого сержанта Костянтина Малухіна**. 43-річний командир відділення загинув внаслідок артобстрілу бойовиками околиць села Широкиного. Снаряд пробив цегляну стіну укриття, де окрім Костянтина перебували ще

шестеро бійців. Троє військовослужбовців зазнали важких поранень, але найбільше не пощастило старшому сержанту Малухіну, який помер при транспортуванні до лікарні. Прощалися з Костянтином двічі – спочатку у Маріупольському аеропорту, де наразі базується штаб об'єднаного угруповання НГУ сектору «М», а потім у рідному Києві.

2 травня поблизу того ж таки Широкиного загинув однополчанин Костянтина Малухіна **молодший сержант Іван Сотник** – ворожий снайпер поціливі йому у голову, куля пробила каску і спричинила несумісне із життям поранення. 27-річний уродженець Волині, випускник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого, до початку конфлікту на Донбасі Іван працював у виконавчій службі. Кар'єра хлопця складалася напрочуд удало – він обійняв посаду начальника однієї з районних виконавчих служб рідного регіону. Однак у травні минулого року, не замислюючись, змінив костюм чиновника на військовий однострій. За кілька днів до своєї загибелі завжди мовчазний Іван здивував товаришів довгим філософським дописом у соціальній мережі, який користувачі уже встигли охрестити «Заповітом бійця». Принаймні, він устиг сказати, що хотів...

Близько 11.00 17 травня в районі міста Попасної, що на Луганщині, на некерованій фугасній міні підірвався волонтерський автомобіль УАЗ «Патріот». В машині перебувало п'ятеро людей – заступник командира Галицького з'єднання НГУ з тилу **полковник**

Андрій Соколенко, водій **солдат Іван Попіль** та троє волонтерів. Вибух був такої сили, що вижити вдалося лише одному цивільному чоловікові. Трагедія сколихнула усе з'єднання – полковника Соколенка і солдата Попіля однополчани добре знали і дуже поважали. Для Андрія Аполлінарійовича це бойове відрядження на Схід було вже четвертим – щира людина і відмінний професіонал, представник славетної військової династії, він завжди хотів бути впевненим, що його солдати ситі та одягнені, мають гідні умови для проживання, а допомога волонтерів без проблем доходить до адресатів. Вдома, у Львові, у 41-річного офіцера залишилася дружина та 15-річна донька. Солдатові Івану Попілю цього року виповнився 21 рік. Родом хлопець був із Самбірщини. У 2012 році після закінчення місцевого технікуму економіки та інформатики Іван був призваний на строкову військову службу, уже наступного року уклав свій перший і, так уже сталося, останній контракт.

...На превеликий жаль, ми не можемо повернути наших полеглих побратимів. Але дуже важливо шанувати їхню пам'ять. Підтримувати зв'язок із їхніми родинами. Телефонувати їм не тільки «з приводу», а й без. Піклуватися про малих і старих, чий батько, син чи онук уже цього зробити не зможе. Адже в цьому полягає суть легендарного військового братерства, яким так пишаються люди в погонах.

Підготувала
підполковник Валерія АГБАЛОВА

Указ Президента України

ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНИМИ НАГОРОДАМИ УКРАЇНИ (витяг)

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність Військовій присязі постановляю:

Нагородити орденом «За мужність» III ступеня

БАРАНОВА Максима Володимировича (посмертно) – старшого сержанта
 БУРЛАКУ Олега Анатолійовича (посмертно) – сержанта резерву
 ДОБРОВОЛЬСЬКОГО Сергія Валерійовича (посмертно) – старшого прапорщика
 ЗАДОРЖНОГО Василя Богдановича (посмертно) – солдата резерву
 КАМІНСЬКОГО Андрія Ігоревича (посмертно) – солдата
 КОНЧЕВИЧА Тараса Григоровича (посмертно) – капітана медичної служби
 КУТУЗАКІЯ Олександра Сергійовича (посмертно) – солдата
 ПОЛІЩУКА Анатолія Олександровича (посмертно) – сержанта
 РАДІОНОВА Володимира Олександровича (посмертно) – солдата
 ЧЕРНЕНКА Романа Олександровича (посмертно) – солдата
 ФУРИКА Романа Степановича (посмертно) – підполковника міліції.

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
 15 травня 2015 року
 № 270/2015

НА ЯВОРІВСЬКОМУ МІЖНАРОДНІ НАВЧАННЯ

20 квітня 2015 року на Яворівському полігоні, у Міжнародному центрі миротворчості та безпеки Академії Сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного, відбулося відкриття українсько-американських навчань «Фіарлес Гардіан – 2015».

вномасштабна агресія з боку іноземної держави, яка розв'язала проти України багатопланову різнорівневу гібридну війну. Символічно, що саме в рік 70-ліття перемоги антигітлерівської коаліції над нацизмом через Україну знову проліг рубіж цивілізаційної битви, в якій вирішується, якою бути Європі, яким бути світу, – сказав Петро Порошенко.

За словами Глави держави, цілком природно, що за таких обставин якісно нового змісту і зовсім інших кількісних параметрів набуває стратегічне партнерство між Україною та Сполученими Штатами Америки, і це проявляється в різних формах і на різних рівнях – від президентів і верховних головнокомандувачів до солдатів.

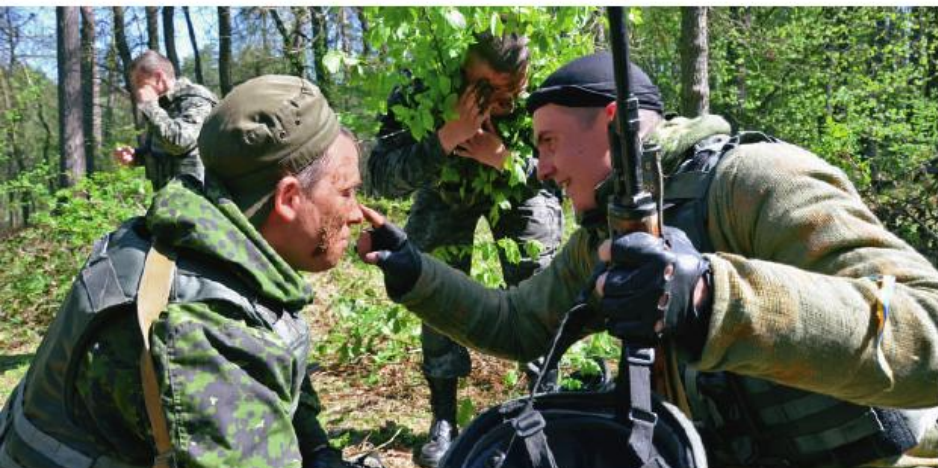
Унікальність навчань, передусім, у їх тривалості та масовості. Проходять вони в три етапи, кожний із яких розрахований на 8 тижнів. Участь у навчаннях беруть бійці 173-ї повітряно-десантної бригади армії США і воїни різних частин та підрозділів Національної гвардії України. Під час кожного

Старт навчанням дав особисто Президент України Петро Порошенко.

Звертаючись до українських та американських учасників навчань, а також до присутнього Посла США в Україні Джеффри Пайетта Глава держави відзначив, що спільні навчання подібного змісту та масштабу проводяться в Україні вперше.

– Це перший українсько-американський захід такого рівня, і він свідчить про перехід двостороннього військового співробітництва у якісно новий практичний вимір. Обставини, за яких вони відбуваються, унікальні. На східному кордоні України відбувається по-

ПОЛІГОНІ ТРИВАЮТЬ «ФІАРЛЕС ГАРДІАН – 2015»

етапу до участі у навчаннях залучатимуться близько 250 військовослужбовців з тієї та іншої сторони.

Комплекс тактичних навчань включатиме в себе підготовку керівного складу батальйонної ланки, базову та спеціальну підготовку особового складу рот спецпризначення НГУ, як індивідуальну, так і у складі підрозділів. Утім, навчання передбачають і обмін бойовим досвідом із американськими військовими, адже більшість вітчизняних учасників навчань, назва яких, до речі, перекладається з англійської як «Безстрашний захисник», мають за плечима небезпечні відрядження до зони АТО.

Щодо мовного бар'єру, то організатори навчань доклали всіх зусиль, аби учасники його не відчували. Перекладачами на «Фіарлес Гардіан – 2015» працюють 18 курсантів гуманітарного факультету та 20 офіцерів-випускників Національної академії НГУ. Зі свого боку, командування 173-ї повітряно-десантної бригади армії США посприяло тому, щоби до України поїхало якомога більше

етнічних українців, що нині носять американські однострої – таких бійців, як виявилось, чимало.

Атмосфера на навчаннях дружня та доброзичлива. Хорошому контакту сприяє те, що американські і українські солдати навчаються, проживають і харчуються в абсолютно рівних умовах – хіба що стріляє кожний із власної штатної зброї. До речі, від українського борщу американці просто у захваті, а українці гідно оцінили мексиканські такос. Наразі обмін досвідом триває, як кажуть, повним ходом – спільно працюють і спеціалісти, і навіть військові капелани! Утім, разом проводять учасники навчань не лише будні, але й вихідні – наприклад, грають у волейбол чи футбол. А екскурсія до величного і романтичного Львова, запам'ятається і українцям, і американцям на довгі роки.

*Підготувала підполковник
Валерія АГІБАЛОВА
фото майора Олега ТІХОВА*

Керівник служби психологічної реабілітації ГО «Ліга офіцерів» Вікторія АРНАУТОВА: «Ми вчимо солдатів повертатися додому здоровими»

Навіть далекий від психології пересічний людині відомо, що війна може скалічити не лише тіло, але й душу солдата. Та якщо із наданням кваліфікованої медичної допомоги військовослужбовцям проблем, можна сказати, немає, то із допомогою психологічною все не так оптимістично. Затверджена на вищому державному рівні єдина програма психологічної реабілітації воїнів АТО не побачила світ навіть через рік після початку конфлікту на Донбасі. Тож виявляти та лікувати «невидимі поранення» учасників бойових дій доводиться переважно волонтерам. Про труднощі та радощі цієї нелегкої, але такої потрібної захисникам Вітчизни діяльності нашому виданню розповіла керівник служби психологічної реабілітації громадської організації «Ліга офіцерів» Вікторія Арнаутова.

– Вікторіє Володимирівно, розкажіть, будь-ласка, яким чином ви, цивільний психолог, розпочали співробітництво із «Лігою офіцерів»?

– Громадська організація «Ліга офіцерів» була заснована, як це видно з самої її назви, офіцерами запасу, щоб допомагати звільненим зі служби військовослужбовцям реалізовувати себе на цивільному поприщі. Цією діяльністю «Ліга офіцерів» займається з 2001 року. Але рік тому ми зосередили свої зусилля на роботі з психологічної підтримки та реабілітації бійців, які беруть участь в АТО, та надання військовослужбовцям волонтерської гуманітарної допомоги.

Я сама хоч і не ношу погонів, але у військовому середовищі почуваюся цілком комфортно. Все життя спілкуюсь і дружу із військовослужбовцями, горджуся своїм батьком, котрий присвятив життя військовій справі. Нині вважаю за честь допомагати нашим хлопцям справлятися із тим, що вони пережили на передовій, робити все від мене залежне, аби вони поверталися до мирного життя, назавжди залишивши війну в окопах.

– Коли ваша організація стала співпрацювати із Національною гвардією України? Чого наразі вдалося досягнути спільними зусиллями і чи задоволені ви результатом цієї роботи?

– Із Національною гвардією ми розпочали співпрацю весною 2014 року. Мої колеги і я зрозуміли, що настав той час, коли нашим захисникам необхідно отримати доступ до безкоштовної кваліфікованої психологічної допомоги. Запропонували свої послуги різним силовим структурам і наразі можу відзначити, що найкращі стосунки у нас склалися саме із гвардійцями. Наші основні куратори – началь-

ник психологічної служби управління по роботі з особовим складом Головного управління НГУ полковник Ігор Демський та старший офіцер цієї служби підполковник Сергій Чижевський усіляко сприяють нашій роботі, допомагають вирішити цілу низку організаційних питань, пов'язаних із відрядженнями психологів до військових частин та безпосередньо на передову.

– У яких військових колективах побували протягом року психологи «Ліги офіцерів»?

– У тих, що дислокуються в Одесі, Миколаєві, Херсоні, Запоріжжі, Києві, Нових Петрівцях, Львові, Тернополі, Вінниці, Калинівці. Я назвала лише частини НГУ, а ми ж іще зі Збройними Силами співпрацюємо! Тож не тільки обласні центри відвідуємо, але й маленькі гарнізони – селища, села... Графік своєї роботи намагаємося будувати так, щоби була змога зустрічатися із бійцями, які щойно прибули до місць постійної дислокації з бойового відрядження. Дуже важливо допомогти їм подолати можливий стресовий стан саме в цей час, коли вони потребують ретельної переробки своїх переживань. Інакше усілякі негативні стани можуть перейти в хронічну форму, а це, звичайно, небажано.

– Розкажіть докладніше про ваші тренінги. Яку практичну користь вони приносять військовослужбовцям?

– Наші фахівці проводять із бійцями інтерактивні лекції з елементами тренінгу. Це означає спільну роботу психолога і аудиторії. Військовослужбовці повністю включаються в навчальний процес і отримують стільки інформації, що згодом мають можливість продовжувати займатися самостійно. Так, спочатку тренер коротко пояснює учасникам бойових

дій, як організм людини реагує на стрес. Звичай, уже це викликає цікавість аудиторії – люди автоматично «примірюють» цю ситуацію на себе і розуміють, що психолог розповідає нібито про них самих, про їхні переживання.

Після теорії приступаємо до практичної роботи. До речі, нам зовсім не обов'язково зустрічатися із воїнами у затишній аудиторії. Ми однаково успішно працюємо і в спортзалі, і у лісі, і навіть на плаці! Навчаємо технікам саморегуляції, релаксації, показуємо, як робити польовий масаж.

– Вибачте, але яке відношення масаж має до роботи психолога?

– Як дивно, але пряме! Причому, саме масаж є дуже важливою і навіть необхідною в бойових умовах практикою. Адже коли людина переживає сильне потрясіння, скажімо, іде в атаку чи потрапляє у перестрілку, то організм виділяє велику кількість різноманітних гормонів – адреналіну, норадреналіну, кортизолу тощо. На кожному етапі розвитку стресу вони допомагають нам вижити. Наприклад, так званий гормон стресу кортизол дозволяє тілу людини вивільнити додаткові ресурси – швидше бігти, вище стрибнути.

Але кожна медаль має свій зворотний бік, чи не так? Один раз подолати екстремальну ситуацію можна і без негативних наслідків для здоров'я, а ось жити в постійному стресі, який час від часу ще й посилюється, прямо скажемо, фізично шкідливо. Це викликає сильний гормональний дисбаланс в організмі. Той же кортизол має здатність накопичуватися в м'язах і руйнувати їх тканини. Недарма багато молодих, здорових чоловіків після кількох тижнів на передовій раптом починають скаржитися на сильні судоми в ногах чи м'язовий біль, хоча фізично не перевтомлювалися! Тож

потрібно не чекати негативної симптоматики, а звикнути робити собі профілактику таких захворювань, наприклад, за допомогою польового масажу – тоді подібних проблем можна уникнути.

– Чи можете ознайомити наших читачів з іншими методами очищення організму від наслідків пережитого стресу?

– Залюбки. Навчіть себе пити багато рідини. Але в жодному разі не звикайте знімати стрес алкоголем – від додаткової інтоксикації вам точно не полегшає. Після виконання своєї прямої функції гормони, що виділяються в період стресу, перетворюються на токсини, які необхідно виводити з організму.

Вода – найдоступніший спосіб очистити себе від різного роду шкідливих речовин, причому, як зсередини, так і ззовні. Після того, як ви пережили екстремальну ситуацію, сполосніть собі голову водою. Лийте просто на маківку, і вам одразу стане легше. Регулярне користування польовою лазнею теж добре знімає стрес та втому. Тож психологи «Ліги офіцерів» закликають всіх свідомих командирів обладнувати польові лазні на блокпостах, у наметових таборах, та хоч у чистому полі – це не так складно, як здається. До речі, ми навіть схеми будівництва начальству залишаємо – беріть, користуйтеся, ваші підлегли вам будуть дуже вдячні!

– А це правда, що ваші колеги навчають військовослужбовців комплексам фізичних вправ, які здатні поліпшити моральне самопочуття? Чесно кажучи, звучить занадто оптимістично, що бути правдою...

– По-науковому це називається методикою психофізичної саморегуляції організму, по-народному – антистресовою гімнастикою. Такі комплекси дійсно існують, їхня клінічна ефективність доведена. Добре зарекомендував себе метод під назвою «Ключ» Хасая Алієва, його ми найчастіше рекомендуємо військовослужбовцям.

– Але хіба можна засвоїти цілу методику протягом двогодинного тренінгу?

– Річ у тому, що наші фахівці обирають найпростіші ззовні, але найдієвіші на практиці вправи та методи. «Секрет» навіть не в тому, що робити, а як робити і хто вас цьому навчить. В нашій команді працюють практичні психологи, кожен із яких має величезний досвід роботи і бездоганно володіє різними практиками саморегуляції і самооздоровлення. Якщо методику пояснює фахівець такого класу, то повірте, вистачить і одного разу. Головне, щоб військовослужбовці потім самі закріплювали отримані під час тренінгу навички на практиці. За бажання це нескладно – треба просто не лінуватися повторювати вправи щодня. Ідеально це робити під час ранкової зарядки у підрозділах, що ми й рекомендуємо командирам усіх ланок.

– Вікторіє Володимирівно, а чи відрізняється специфіка роботи цивільних психологів від штатних офіцерів-психологів силових структур?

– У нас різна специфіка діяльності. Психологія – професія багатогранна, і сама система вітчизняної вищої освіти не передбачає підготовки військових психологів-практиків. У них

зовсім інші посадові обов'язки, які полягають у вивченні особового складу, тестуванні та діагностиці військовослужбовців, щоб виявити, наприклад, моральний клімат у тому чи іншому колективі або чи здатний той чи інший солдат нести бойову службу зі зброєю...

У цивільних психологів на першому місці стоїть індивідуум, нас навчали психотерапії у студентські роки, а після закінчення навчання кожний психолог як мінімум п'ять-шість років напрацьовував свої практичні навички.

– Зізнайтеся, чи доводилося вам та вашим колегам стикатися із настороженою реакцією військової аудиторії? Адже, як не соромно в цьому зізнатися, у нас і досі дехто плутає психологів із психіатрами і вважає, що звертатися по допомогу до такого фахівця не варто?

– На початку нашої роботи таке бувало, і нерідко. Але нині ми з впевненістю стверджуємо, що це явище ми викоринили.

– Як саме?

– Довели, що наша діяльність приносить практичну користь. Ми ж у відрядженнях лише перші дві години відводимо на тренінг, потім починаються індивідуальні

рівня психологічної культури військовослужбовців і є наша найбільша радість і найголовніше досягнення.

– І останнє запитання. Як довго психологи «Ліги офіцерів» планують працювати у такому інтенсивному режимі? Поки не завершиться неоголошена війна на Сході України?

– Дай боже, щоб вона закінчилася якомога швидше, але я впевнена: і після неї роботи нам вистачить на довгі роки. Психологічна реабілітація – процес дуже довгий. Напередодні Дня Перемоги всі ми традиційно згадували своїх дідів-прадідів, які воювали із фашизмом. Скільки було таких, хто повернувся з війни лише фізично, але не ментально? Хтось топив свої страхи і проблеми в алкоголі, хтось кричав по ночах... На жаль, тоді не було навіть такого поняття як психологічна реабілітація. Але ми уже живемо зовсім в інші часи і зовсім в іншому суспільстві. Ми можемо і мусимо повернути наших захисників з війни в усіх сенсах цього слова. Вони заслуговують на щасливе, здорове і успішне життя.

ВІЗИТНА КАРТКА

Вікторія Володимирівна Арнаутова народилася в місті Лубни Полтавської області в офіцерській родині. Сім'ї довелося змінити чимало осель у різних військових гарнізонах колишнього СРСР, аж поки вона повернулася в Україну. Те, що психологія є її покликанням, Вікторія зрозуміла ще в юності. Спеціальність опанувала в Одеському державному педагогічному університеті ім. К.Д. Ушинського. Після випуску вивчала проблематику психологічного та психофізичного стану військовослужбовців у Національному науково-дослідному центрі оборонних технологій і воєнної безпеки України. Згодом поєднувала заняття практичною психологією, бізнесом та вихованням трьох дітей.

Під час минулорічних подій на столичному Майдані Незалежності працювала психологом-волонтером. Тоді ж познайомилася із однодумцями, психологами-тренерами різних психологічних шкіл та напрямів, разом із якими нині надає психологічну допомогу та проводить реабілітацію учасників АТО. Протягом року активної діяльності психологи «Ліги офіцерів» неодноразово бували в зоні бойових дій, відвідали десятки військових частин Національної гвардії та Збройних Сил України, а їхні інтерактивні лекції-тренінги відвідали понад 7 тис. військовослужбовців та членів їх сімей.

консультації, які можуть тривати до пізньої ночі. Сотні людей звертаються до нас за порадою і особисто, і в телефонному режимі, а отже довіряють. Вважаю, що підвищення

Бесіду вела підполковник Валерія АГІБАЛОВА фото з архіву ГО «Ліга офіцерів»

СТОРІНКАМИ ІСТОРІЇ ЙОГО ЖИТТЯ

В свої 88 років підполковник у відставці Анатолій Васильович Смаглюк залишається на диво активною людиною. В Одесі його знає ледь не кожен солдат-гвардієць, адже цей високий вусатий ветеран є частим гостем у бійців місцевих частин НГУ – буває і на святах, і на тематичних вечорах, іноді може завітати просто, поспілкуватись із однополчанами. І це при тому, що з дійсної військової служби тоді ще старший лейтенант Смаглюк звільнився ще у далекому 1951 році! Майже 65 років триває зв'язок ветерана з рідними військами – навряд чи хтось наведе приклад дружби більш довгої та відданої...

За війни він був і стрільцем, і радистом, і електромеханіком, і матросом Дніпровської флотилії. В ході бойових дій отримав важку контузію – міна розірвалася зовсім поряд із бійцем. Лише дивом йому тоді вдалося уціліти, але, певно вже так розпорядилася доля. Анатолій Смаглюк звільняв від фашистів Україну та Румунію, а коли 8 серпня 1944 року в Одесі став формуватися 255-й конвойний полк військ НКВС СРСР, Анатолія Васильовича було занесено до списків цієї частини одним із перших. Одним із основних завдань особового складу полку було конвоювання та охорона військовополонених, залучених до відбудови одеського морського порту, будівель та вулиць південної Пальмири. Після звільнення в запас з

посади інструктора з ремонту радіотехнічного обладнання Анатолій Васильович працював на місцевій залізниці, був депутатом районної ради, приділяв значну увагу військово-патріотичному вихованню молоді. Утім, можна із впевненістю сказати, що весь цей час, аж до сьогодні ветеран залишається в строю. Дивлячись на цього міцного дідуся, не скажеш, що скоро він святкуватиме дев'яносторіччя! Анатолій Васильович – людина активна, має світлий розум і добру пам'ять, і своїми спогадами охоче ділиться.

Користуючись нагодою – річницею Великої Перемоги, наносимо зустрічний візит. Ми – це заступник голови Одеської міжрегіональної секції Асоціації ветеранів ВВ та НГУ підполковник у відставці Василь Миколайович Федоров та офіцери Південного територіального управління Національної гвардії України.

Анатолій Васильович мешкає сам у невеликій охайній квартирі. На стінах – різноманітні фото, здебільшого портрети членів родини, зроблені ним власноруч. Ветеран, виявляється, ще й завзятий фотолюбитель, своїми роботами він по праву пишається.

Звичайно, прибули ми не з пустими руками, вручили ветерану привітання від начальника Південного територіального управління НГУ генерал-майора Володимира Кондратюка та символічний «бойовий» пайок – такі ж самі отримали й решта наших фронтовиків.

Гордість підполковника у відставці Смаглюка, – численні фотоальбоми, які розповідають про його довгий та насичений життєвий шлях. В окремій товстезній папці зібрано почесні грамоти, подяки, дипломи, пам'ятні фото. Жартома Анатолій Васильович називає все це своїм досьє.

Гортаючи поживклі сторінки фотоальбомів, ветеран згадує дорогі його серцю місця, події, людей, яких десятки, а може і кількості. Про кожне фото – окрема розповідь. На деяких Анатолій Васильович зупиняється окремо, з усмішкою роз'яснюючи гостям, хто там зображений і коли саме це було, а було воно дуже давно. Більшості людей з цього старого альбому вже немає на світі, але вони всі живуть у пам'яті сивого ветерана.

До речі, нещодавно Анатолій Васильович буквально вразив усіх своїх молодших однополчан, передавши 500 гривень зі своєї і без того невеликої пенсії як допомогу гвардійцям у зоні АТО. Чесно кажучи, нам, молодим, було дещо ніяково і навіть соромно приймати ці гроші – зрештою, хто кому має допомагати! Але фронтовик був непохитний: «Вони їм потрібніші, ніж мені, я знаю, як важко на передовій!».

На кошти, передані ветераном, було закуплено предмети першої необхідності для бійців, які виконували на той час бойові завдання під Маріуполем. Подяка від начальника Південного територіального управління Національної гвардії України за цей благородний вчинок також зайняла своє місце у «досьє»...

В Анатолія Васильовича є одна цікава традиція: кожні десять років на свій ювілей він робить власний фото-портрет. Всі вони зберігаються поряд на сторінках одного альбому. Таку своєрідну життєву хроніку ветеран веде вже більш як півстоліття! Бажаємо цій дійсно видатній людині міцного здоров'я. Нехай до того альбому незабаром додасться ще одне його фото, вже дев'яносторічного.

Старший лейтенант Євген АРЕНДАРЕНКО,
фото автора

СТАРШЕ ПОКОЛІННЯ ВІЙСЬКОВИХ ПРАВООХОРОНЦІВ ПІДГОТУВАЛО КОНЦЕРТ ДЛЯ МОЛОДИХ ВОЇНІВ

17 травня 2015 року в клубі столичного конвойного з'єднання НГУ відбувся творчий вечір «Ветерани, Митці, Воїни», підготовлений Асоціацією ветеранів внутрішніх військ та Національної гвардії України.

У заході взяли участь голова ради ветеранів ГУ НГУ заслужений працівник культури України учасник бойових дій в Афганістані полковник у відставці Георгій Даценко, учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС заслужений артист України Володимир Скринник, заслужений артист України Олександр Дудка, заступник голови ради ветеранів ГУ НГУ з гуманітарних питань, учасник бойових дій полковник у відставці Володимир Загородній.

Відвідати захід було запрошено як членів Асоціації, так і нещодавно призваних на службу воїнів. Останні отримали чудову можливість пересвідчитися, що поважний вік – не перешкода неабиякому мистецькому потенціалу та молодості душі ветеранів. Адже вони і самі пишуть пісні, і знімають відеофільми, і видають книжки, і перемагають у різноманітних творчих конкурсах. Словом, було би бажання, тоді й наснага не забариться!

Головними героями вечора були визнані таланти Асоціації, активісти громадської організації «Афгано-Чорнобильське братство "Побратими"» учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС старший лейтенант у відставці Петро Іванович Юшко та учасник бойових дій в Афганістані старший прапорщик у відставці Микола Сергійович Грабовський. Слід зазначити, що обидва ветерани – травневі іменинники. Миколою Сергійовичем нещодавно виповнився 61 рік, а Петру Івановичем відсвяткував свій 75-річний ювілей. Однак у житті ці підтягнуті та бадьорі чоловіки виглядають значно молодше. А коли беруть до рук мікрофон і починають співати, на очах скидають ще роки із двадцять, що вони з гідністю продемонстрували під час концерту.

Відкрив цей творчий звіт перед ветеранами та військовослужбовцями голова ради Асоціації ветеранів внутрішніх військ та НГУ полковник у відставці Георгій Федорчук.

Він вручив побратимам-іменинникам квіти та захожувальні відзнаки. Дізналися присутні й про основні віхи життя винуватців свята.

Так, дитинство Петра Юшка прийшлося на воєнні роки. Його батько загинув на фронті, тож усього в своєму житті Петрові довелося досягати самотужки. Він завжди любив пісню, був активним учасником художньої самодіяльності в усіх військових частинах, де проходив службу. Після звільнення в запас разом із Миколою Грабовським та іншими небайдужими до пісні ветеранами створив творчий колектив «Побратими». Петро Іванович є лауреатом всеукраїнських фестивалів «Боромля-2009», «Осіньне рандеву», «Душе моя, душе моя...». Разом із «Побратимами» він відвідав міста і села Полтавської, Сумської, Чернігівської, Київської областей. З іншими творчими колективами виступав за кордоном – у Польщі, Іспанії, Німеччині та інших країнах. До нього завжди тягнулись люди, з ним було весело і затишно. І сьогодні ветеран не втрачає свого життєвого запалу, енергійності, активності.

Микола Сергійович – також син фронтовика. Він і сам брав участь у бойових діях, побував майже у всіх провінціях Афганістану. Ця багатогранна людина водночас поет, письменник, філософ, художник та співак. Член Національної спілки письменників України, автор поетичних збірок «Кут віддзеркалення», «Афганський зошит», «Сузір'я Ліри», роману «Любка» та ще п'яти змістовних, яскравих, якісних книжок. Лауреат міжнародних пісенних фестивалів у Тулі, Кривому Розі, Всеукраїнського фестивалю афганської пісні «Солдати миру проти війни», переможець Всеукраїнського літературного конкурсу «Коронація слова», автор багатьох відомих в Україні пісень. Значне місце в його творчості посідає афганська та воєнна тематика.

Присутні в залі клубу ветерани та молоді правоохоронці гаряче підтримували виконання пісень, створених у творчому колективі «Побратими». Особливо їм сподобалися твори «Ода Києву», «Орден Красной Звезды», «Вся жизнь – полет», «Слава козацька в нащадках жива», «Підкручу я чорнії вуса», «Повертаюся на рідні пороги» у виконанні Петра Юшка. А пісню «Золоте весілля» ветеран присвятив 50-річчю свого подружнього життя.

Усі твори Миколи Грабовського глибоко проникали в душі глядачів, полонили серця, деякі з них викликали у глядачів сльози: «Афганський альбом», «Ісповедь», «Батальони уходят на юг», «Чорнобильский біль», «Любов моя», «Мамина сирень», «Прощання», «А на войне как на войне». «Ветерани»...

На жаль, сьогодні збройний конфлікт відбувається в нашій країні. Гвардійцям доводиться брати в ньому активну участь, здійснювати подвиги, втрачати братів. Ми, військовослужбовці старшого покоління, щиро переїмаємося долею своїх дітей і онуків, які беруть участь в АТО.

Дорогі наші молодші побратими! Ми віримо у вашу відвагу та вірність Військовій присязі. Віримо в перемогу, у вільну, незалежну і єдину Україну. Знайте, що ветерани гордяться вами. Будь-ласка, повертайтеся додому живими та здоровими!

Полковник у відставці Георгій ДАЦЕНКО, фото майора Романа ГЕРАСИМЕНКА

ЄДИНА В ГВАРДІЇ ДІВЧИНА – НОМЕР ОБСЛУГИ МІНОМЕТА МРІЄ ПРО ОФІЦЕРСЬКІ ПОГОНИ

На відміну від армій західних країн, де немало представниць прекрасної половини людства служить не лише в тилкових, але й у бойових підрозділах, у вітчизняному війську таке явище ще доволі непоширене. Всі ми звикли до жінок – фінансистів, медиків, бібліотекарів, психологів, але не до начальників військових нарядів, водіїв бойових машин чи артилеристів. Але зовнішня загроза, яка нависла над країною, схоже, змінює ситуацію, і все більше дівчат зголошуються захищати Батьківщину саме зі зброєю в руках.

– Бажаю здоров'я, товаришу капітан! Солдат Оксана Фролова, – простягаючи руку, з посмішкою вітається зі мною струнка дівчина у польовій формі. І хоча ми з нею вже познайомилися по телефону, все ще не могу повірити що ось ця худорлява і усміхнена 21-річна дівчина служить у одному з підрозділів бригади оперативного призначення Національної гвардії України, що дислокується в Ірпені, на посаді... номера обслуги 120-мм міномета. Але півгодинне спілкування за чашкою кави в редакційному кабінеті вкотре переконує, наскільки оманливою може бути зовнішність.

Існує доволі розповсюджене і не зовсім вірне переконання, що в добровольчих підрозділах НГУ служать виключно колишні «майданівці». Насправді ж, чимало добровольців ніколи не брали участі у революційних подіях, а дехто раніше навіть не служив у війську. Ось і киянка Оксана Фролова свого часу працювала кухарем в одному зі столичних ресторанів і одягати одачності не збиралася.

– Жила своїм життям і була далекою від усіляких політичних перипетій, – розповідає Оксана. – Але окупація Криму і початок конфлікту на Донбасі повністю перевернули мій світогляд. Я не могла спокійно сидіти та слідкувати за новинами. І хоча не знала чим конкретно можу допомогти країні, але твердо вирішила, що остеронь стояти не буду у будь-якому разі.

Рішення знайшлося випадково, але як виявилось згодом, саме воно і стало для неї доленосним. З Інтернету Оксана дізналася, що у складі Національної гвардії України існує добровольців формуються резервний батальйон. Вже через кілька днів дівчина, зваживши всі «за» і «проти», вирішила кардинально змінити власну долю й прийшла на вербувальний пункт в столичному

конвойному з'єднанні НГУ. Перший візит виявився невдалим – на прохання зарахувати її звичайним бійцем, Фроловій відмовили, мотивуючи тим, що це не жіноча справа. Хтось би на цьому і зупинився, але не Оксана зі своїм наполегливим характером! Разом ще з однією дівчиною, Ніною, з якою познайомилася на збірному пункті, вона ще кілька разів приходила в частину. Врешті-решт настирливих дівчат прийняли у другий резервний батальйон. У квітні минулого року Оксана відправилася до навчального центру НГУ «Нові Петрівці».

Під керівництвом інструкторів бригади оперативного призначення, новоспечені гвардійці протягом всього травня опанували ази військової науки. Підйом ошостій ранку, щоденна ранкова зарядка з обов'язковою пробіжкою на кілька кілометрів, заняття з рукопашного бою, стрільба, подолання смуги перешкод, початкова медична підготовка, метання гранат... Дівчина не приховує, що спочатку їй було дуже нелегко, але вже незабаром вона зрозуміла: солдатське життя починає їй подобатися!

До речі, в польових умовах Оксана із подругою не тільки тренувалися разом з чоловіками, але й жили в одному наметі. Від загального житлового простору їхній «жіночий куточок» відділяла лише саморобна занавіска для переодягання. Втім, вони аж ніяк не нарікали на побутові незручності. Командування високо оцінило бойовий дух дівчат. До речі, завдяки їхньому прикладу до інших жінок, які записувалися добровольцями пізніше, в частині ставилися вже не так скептично.

Другий резервний батальйон відправився у своє перше 40-денне бойове відрядження на початку літа. Як пам'ятаємо, в той час найзапекліші бої точилися навколо Слов'янська – місто іще перебувало під

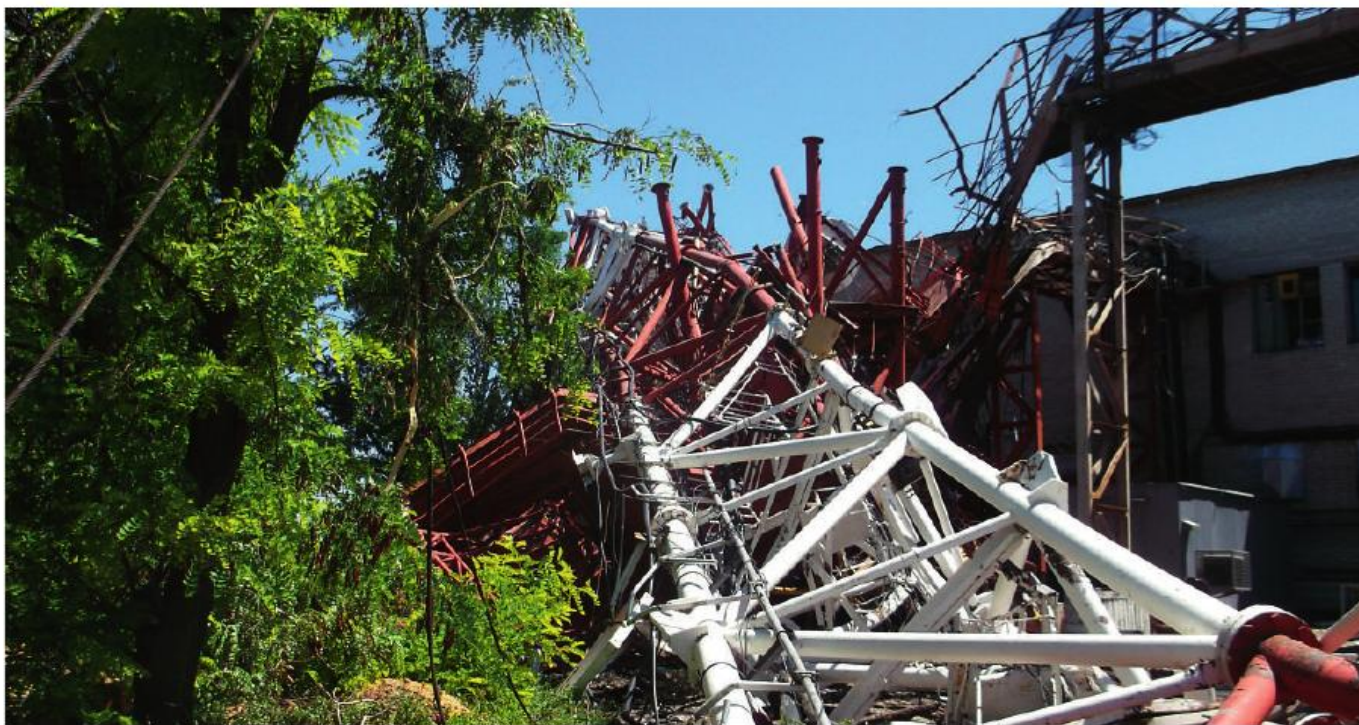
контролем бойовиків. Підрозділу, де служила солдат резерву Фролова, дісталися позиції на горі Карачун, стратегічній висоті неподалік Слов'янська. Це була одна із найгарячіших точок в зоні проведення АТО: на горі стояла телерадіовишка, яку сепаратисти будь-якою ціною намагалися зруйнувати.

Не проходило й дня, щоби резервістів не обстріляли терористи. Вогонь вони вели із самохідних мінометів «Нона», зенітних установок, гранатометів. А ще неабияк дошкуляли диверсійно-розвідувальні групи бойовиків, які під прикриттям «зеленки» намагалися вибити упертих гвардійців. В такі хвилини до зброї ставали всі. Навіть Оксана, яка хоч і обіймала посаду телефоніста, але разом із товаришами неодноразово відбивала напади ворожих диверсантів. Одного дня артилерія терористів все ж таки влучила по вишці, величезна металева споруда із страшним гулом рухнула на землю – цей момент Оксана запам'ятала на все життя. Утім, висоти гвардійці не залишили і тримали оборону до кінця відрядження.

На прохання розповісти про своє бойове хрещення дівчина пригадає період так званого першого перемир'я із бойовиками, яке було оголошено в червні минулого року. Солдат резерву Фролова саме вперше заступила на пост спостереження, який знаходився під самою телевишкою, коли почався мінометний обстріл. Ось тоді їй по-справжньому стало страшно – деякі міни лягали зовсім поруч. Здавалося, що ось-ось і вишка завалиться просто на бійців, які не могли навіть голови підняти!

Оксана каже, що не панікувати їй допомагала думка: уявити, що все це – лише гра, навчання, ілюзія. Навіть психолог, який згодом спілкувався із бійцями, ви-

Телерадіовишку на горі Карачун терористи намагалися звалити будь-що. На жаль, одного дня це їм все-таки вдалося

знав, що молода дівчина легше пережила бойові дії, аніж дехто із дорослих чоловіків. Можливо, Оксані так пощастило ще й через те, що їй не довелося стати свідком смертей і навіть поранень бойових товаришів. У тому, що підрозділ солдата Фролової за весь час перебування на передовій не зазнав жодних втрат, дехто із побратимів вбачає заслугу Оксани. Недарма непосидючу і життєрадісну дівчину чи то жартома, чи то всерйоз називали талісманом Карачуна!

Після повернення до місця постійної дислокації резервістам було надано відпустку. Саме під час цього короткого відпочинку наша героїня остаточно вирішила стати військовослужбовцем за контрактом. Із вибором місця служби не вагалася – з «КМБ» у неї залишилися приємні спогади про колектив оперативного з'єднання НГУ. Тож в один із осінніх днів вона завітала до військового містечка бригади і одразу здивувала штаб проханням зарахувати її до... мінометної батареї! Ще під Слов'янськом Оксану вразила потужність цієї зброї і вона вирішила будь-що стати мінометником. Кадровики з'єднання здивувалися не менше, аніж їхні колеги на вербувальному пункті весною. Дівчина – і боєць бойового підрозділу? Мінометник?! Нонсенс! Але Оксана твердо наполягала на своєму. До того ж тепер вона мала беззаперечну перевагу, будучи не дівчиною з «гражданки», а резервістом із бойовим досвідом. Голова атестаційної комісії заступник командира з'єднання з бойової підготовки полковник Богдан Вакулко, вирішив дати дівчині шанс, адже встиг пересвідчитися, що добровольці – воїни відважні і вмотивовані.

Згодом солдата Фролову було направлено на курси обслуговування мінометів до

навчального центру НГУ «Старе». Разом із іншими бійцями Оксана тягала ящики з боєприпасами, чистила і готувала 120-мм міномет до бою, а в ході навчальних стрільб вкидала 16-кілограмові міни в ствол, споряджала осколочні і осколочно-фугасні заряди. За словами дівчини, ця робота вимагає не лише певних навичок, але й особливої обережності: зачепиш неакуратним рухом мембрану в заряді – він здетонує у тебе в руках! Навчилася працювати Оксана і з артилерійською бусоллю – приладом для визначення цілі і корегування вогню. Заняття проходили настільки насичено, що два тижні навчань промайнули як один день і вона у складі своєї мінометної батареї повернулася в Ірпінь.

Нині, поки підрозділ знаходиться в пункті постійної дислокації, солдат Оксана Фролова заступає на службу помічником чергового батальйону. Коли ж особовий склад залучають до несення служби з охорони громадського порядку, виконує службові обов'язки в групі документування.

– Не знаю як кому, а особисто мені приємно, що до мене ставляться як до звичайного військовослужбовця, котрий на рівні з усіма несе службу, а не як до дівчинки, що носить форму, – ділиться думками Оксана і, сміючись, додає: – із товаришами по службі я й пожартувати можу, але якщо помічу порушення під час перевірки нарядів, можу й прикрикнути!

Якби ще півтора року тому хтось сказав їй, що вона стане військовою, нізащо б не повірила, – зізнається Оксана. А наразі не уявляє життя без військової служби. І хоча переодягнувшись в цивільне вона стає просто симпатичною дівчиною, військовим правоохоронцем, готовим прийти на допомогу, залишається навіть поза межами військового містечка. Якось

чекаючи на зупинці маршрутки на Ірпінь, вона стала свідком дорожньо-транспортної пригоди – зіткнулися скутер та автомобіль. Водій останнього утік з місця ДТП, залишивши напризволяще скутериста, що лежав посеред дороги і кричав від болю. І поки інші пасажери розгублено спостерігали, Оксана підбігла до постраждалого, стягнула з нього потрощений скутер і наказала не ворухитися. Адже з курсів медичної підготовки знала, що при важких травмах людину краще не чіпати до приїзду кваліфікованих медиків. Вона викликала «швидку» і поки медики займалися постражданим, у якого були зламана нога і численні забої, дівчина опитала водіїв авто, що стояли неподалік обочини, чи не було у кого відеореєстратора, який би зафіксував аварію. І таки знайшла! Номер телефону та дані власника відеозапису вона передала працівникам ДАІ, що прибули пізніше.

– Довелося попередити командування, що запізнюся. Але по-іншому я не могла вчинити. Мене вразило, настільки байдужим до чужого горя виявився водій авто. Сподіваюся, що відео допоможе слідству знайти винуватця ДТП.

Наразі в найближчих планах на життя в солдата Фролової стоїть здобуття вищої військової освіти.

– Швидше за все, навчатимуся на заочному і паралельно продовжуватиму служити. Так що буду робити офіцерську кар'єру – не все ж життя носити солдатські погони! – каже дівчина-військовослужбовець.

**Капітан Олександр КОНОВАЛОВ,
фото підполковника Євгена РОЖЕНЮКА
та з особистого архіву
солдата Оксани ФРОЛОВОЇ**

ОРДЕН ЗАГИБЛОГО ВОЇНА ВРУЧЕНО ЙОГО МАТЕРІ

20 травня у Національному військово-історичному музеї України розпочала роботу виставка, присвячена протистоянню під час анексії Криму Російською Федерацією та участі Збройних Сил України в бойових діях на Сході країни під час проведення АТО.

В церемонії відкриття виставки взяли участь тимчасово виконуючий обов'язки командувача Національної гвардії України генерал-лейтенант Микола Балан, заступник командувача по роботі з особовим складом генерал-майор Ярослав Сподар, заступник міністра оборони України Павло Мехед, ветеран Служби зовнішньої розвідки генерал армії України Микола Маломуж, голова Синодального відділу по роботі зі Збройними Силами Української православної церкви Київського патріархату митрополит Черкаський і Чигиринський Іоанн, командир «Грузинського національного легіону» Мамука Мамулашвілі та інші поважні гості.

Частину експозиції присвячено воїну-строковому столичного оперативного з'єднання НГУ Вадиму Наумову. 1 вересня минулого року цей 22-річний юнак загинув, захищаючи цілісність нашої держави і виконуючи свій солдатський і громадян-

ський обов'язок. Подвиг солдата Наумова було відзначено орденом «За мужність» III ступеня. Нагороду Вадима з рук генерал-лейтенанта Миколи Балана в ході від-

криття виставки отримала його мама, Інна Сергіївна.

Не стримуючи сліз, дивилася вона на особисті речі і численні фотографії сина, які нині стали музейними експонатами. Є серед них і мобільний телефон воїна, який аж до передачі його тіла матері знаходився в кишені його однострою. Десятки саморобних знімків хлопця звісно, не становлять жодної художньої цінності, зате становлять хронікальну. Як і мільйони його однолітків, юнак старанно занотовував своє коротке життя. Перебуваючи в гущі буремних подій новітньої історії України, Вадим став їх свідком та учасником. Завдяки цьому хлопцеві його майбутні ровесники зможуть подивитися на все це його очима – молодого людини, яка дуже любила рідний край, родину та друзів. І понад усе хотіла жити у своїй вільній та процвітаючій країні...

Підполковник Євген РОЖЕНЮК,
фото автора

ВРЯТУВАВ ЖИТТЯ ПОРАНЕНИХ ТОВАРИШІВ

На Сході України військовослужбовці Національної гвардії несуть службу, як-то кажуть, не за страх, а за совість. Захищаючи свою землю від бандформувань терористів та підрозділів регулярної армії Російської Федерації, наші хлопці виявляють мужність, витривалість, а нерідко і справжній героїзм. Епізодів, які інакше як подвигом не назвеш, за більше ніж рік проведення антитерористичної операції – сотні. Кожний із них гідно оцінюється командуванням НГУ та керівництвом держави, тож цілком закономірно, що однострої багатьох гвардійців прикрашають заслужені бойові нагороди. Військовослужбовець харківського оперативного з'єднання НГУ старший сержант Костянтин Троценко свій орден «За мужність» III ступеня отримав з рук Президента України Петра Порошенка. Нагородження відбулося в ході урочистостей, пов'язаних із першим випуском гвардійців-лейтенантів, вихованців Національної академії НГУ. Просто з блокпосту, де 32-річний мобілізований минулого літа водій бронетранспортера ніс службу разом із своїми товаришами, він прибув у Харків, а щойно відгриміли труби святкового оркестру, повернувся на свій блокпост.

У мирному житті Костянтин – шахтар, живе і працює в Павлограді. Строкову службу, під час якої засвоїв спеціальність водія бронемашини, проходив у Новомосковську, в одній із частин Збройних Сил України. І хоча його колишня машина дуже відрізнялася від сучасного новень-

кого БТР-4Е, спільну мову зі своїм новим восьмиколісним другом водій знайшов швидко. Немовби наперед відчував, що його майстерність незабаром урятує шість людських життів, уключаючи і його власне...

– Було це ще наприкінці жовтня. Наш блокпост дислокувався на шосе між населеними пунктами Сміле і Хороше, що на Луганщині. Напевно, колись ця місцевість відповідала таким чудовим назвам, але коли ми стояли біля них, там було просто страшно, – розповідає Костянтин. – Попри формально оголошене перемир'я ми звикли до регулярних обстрілів і атак бойовиків. Зранку прокидалися не за будильником, а під залпи ворожих мінометів. Нам же відстрілюватися було заборонено...

І ось одного дня виявилось, що на дорозі між нашим і сусіднім блокпостом сепаратисти обладнали власний. Таким чином ми опинилися на території, повністю контрольованій бойовиками. Неповдалі цього самозваного поста терористи розстріляли дві бронемашини із українськими десантниками. Наші військові й не підозрювали, що на трасі, якою вони зовсім нещодавно спокійно проїжджали, встигли закріпитися бандити! Тож із двох екіпажів вижили лише двоє хлопців. Машини згоріли, потрібно було терміново вивозити поранених, поки до них не добралися сепаратисти. Їхати до них було, звичайно, ризиковано, адже мій БТР перебував не в найкращому технічному стані, будучи двічі підбитим у попередніх сутичках, та вибору не було.

Поїхав, забрав – благо, згорілі машини виявилися на дорозі між нашим і ворожим постом, тож наблизитися впритул до «сепарських» позицій було не потрібно. Поки мандрував, наші позиції в черговий раз обстріляли, і до моїх підопічних додалися ще двоє поранених однополчан. Отримав команду взяти всіх на сусідній блокпост, там була наша територія і панував відносний спокій. Туди могли навіть дістатися цивільні машини «швидкої допомоги», щоби доставити хлопців до лікарні. Але прориватися потрібно було через той самий «сепарський» блокпост, до якого я минулого разу не доїхав.

Що тут скажеш! Зараз, звичайно, мотрошно згадувати, але тоді часу на роздуми не було – деякі поранені перебували у вкрай важкому стані. Помчали ми у напрямку того блокпосту, по дорозі підібрали ще одного дивом уцілілого бійця, котрого я раніше не помітив. Нас обстрілювали, але я не зупинявся. Терористи поцілили у башту мого БТРа, гармата була виведена зі строю, всі екрани на панелі управління загасли. Але ходова працювала, тож я на швидкості пролетів їхні позиції і дістався до наших.

Героєм себе Костянтин не вважає. Він упевнений, що йому просто пощастило. Понад усе чоловік мріє, щоби конфлікт на Донбасі закінчився якомога скоріше. Відчувається: він не хоче воювати, але бронитиме рідну землю стільки, скільки це буде потрібно.

Підполковник Валерія АГБАЛОВА

Національна гвардія України

ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА ЗА КОНТРАКТОМ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На військову службу за контрактом у добровільному порядку приймаються громадяни України, які пройшли професійно-психологічний відбір, за станом здоров'я придатні до служби і відповідають установленим вимогам проходження військової служби, не мають судимостей за вчинення злочину (крім реабілітованої особи) або на яких протягом останнього року не накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення, у віці від 18 до 40 років (при укладанні контракту на час особливого періоду – до 60 років):

- військовослужбовці, які проходять строкову військову службу або військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- громадяни та військовозобов'язані призовного віку, які мають вищу, професійно-технічну, повну або базову загальну середню освіту;
- жінки з відповідною освітою та спеціальною підготовкою.

МИ ПРОПОНУЄМО:

- мінімальне грошове забезпечення від 2800 грн. на місяць, що збільшуватиметься залежно від вислуги років;
- щорічну одноразову матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових проблем у розмірі, що не перевищує місячного грошового забезпечення;
- допомогу для оздоровлення (при вибутті у щорічну основну відпустку) – в розмірі місячного грошового забезпечення;
- зарахування вислуги років для призначення пенсій на пільгових умовах (один місяць служби за півтора місяця) військовослужбовцям військових частин та підрозділів (загонів) Національної гвардії України спеціального призначення, які виконують обов'язки з конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, у тому числі під час їх екстрадиції, а також забезпечують охорону осіб, які тримаються під вартою, під час судових

- при переїзді військовослужбовця на нове місце військової служби підйомну допомогу в розмірі місячного грошового забезпечення на самого військовослужбовця і 50% місячного грошового забезпечення на кожного члена сім'ї;
- польове забезпечення під час перебування у таборах, на полігонах, запасних аеродромах, маневрах і навчаннях за межами постійного розташування військової частини або підрозділу;
- додаткові виплати за участь у виконанні завдань забезпечення проведення антитерористичної операції;
- щорічну основну відпустку зі збереженням грошового та матеріального забезпечення тривалістю від 30 до 45 календарних днів залежно від вислуги років;
- додаткову відпустку зі збереженням грошового та матеріального забезпечення тривалістю від 5 до 12 календарних днів в залежності від роду службово-бойової діяльності та займаної посади;
- речове майно за рахунок держави (повсякденну, спеціальну форму одягу, спеціальне спорядження);

засідань у судах, з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;

- право на безкоштовне та пільгове здобуття вищої освіти у військових навчальних закладах Національної гвардії України та можливість отримати офіцерське звання;
- безкоштовну кваліфіковану медичну допомогу у повсякденній діяльності та невідкладну допомогу під час виконання службово-бойових завдань;
- оздоровлення у медичних реабілітаційних центрах (м. Одеса, смт. Нові Санжари Полтавської області) за пільговою вартістю путівок;
- забезпечення службовим житлом, постановку на квартирний облік, можливість отримання житла;
- для водіїв: відкриття категорій «В», «С», «D», «Е», водія бойових машин;
- можливість взяти участь у Місіях Організації Об'єднаних Націй за кордоном;
- право на отримання пенсії після 25 років календарної служби.

З Україною у серці

Детальна інформація за телефонами:

(044) 249-28-46

(044) 249-28-12

Стань професійним захисником Вітчизни

ОБИРАЙ СЛУЖБУ ЗА КОНТРАКТОМ!

ЗВИЧАЙНИЙ БЛОКПОСТ

Цивільні кореспонденти – нечасті гості на блокпостах. По-перше, потрапити сюди непросто, а по-друге, попри формальне перемир'я, ситуація у деяких районах зони проведення АТО залишається напруженою, тож подібна поїздка може виявитися небезпечною. Проте виключення подекуди бувають – кореспондент харківського міського Інтернет-портала виявив бажання подивитися, де несуть службу його земляки, воїни Слобожанського з'єднання Національної гвардії України, і ми попросилися у гості.

Цей блокпост – один із багатьох, де наразі несуть службу військовослужбовці НГУ. Унікальним його аж ніяк не назвеш – звичайні люди у погонах займаються тут своєю щоденною ратною справою. На час бойового відрядження блокпост стає для них справжньою домівкою. А так як перебувати тут гвардійцям доводиться і по два місяці, і більше, то комфорт доводиться створювати самотужки. Слід зазначити, що у цій справі людям у погонах немає рівних. У спальних приміщеннях тепло і затишно, у загальній кімнаті для відпочинку можна попиту чаю або почитати на дозвіллі. Є на блокпосту навіть освячена позаштатним військовим капеланом польова капличка. На вулиці військовослужбовці поставили умивальник, а польова кухня біля намету-їдальні вабить духмяним димком, немовби натякаючи: «Обід сьогодні буде смачний!».

На блокпосту ми мали змогу поспілкуватися із бійцями, які були призвані до лав Національної гвардії України під час четвертої хвилі мобілізації. Переважна більшість із них пішли у військо добровольцями з єдиною метою – боронити рідну країну від агресора і забезпечити мирне майбутнє своїм нащадкам.

– В мене дома залишилися діти та онуки, – посміхається мобілізований на ім'я Микола, – молодший онук тільки-но починає ходити, ось стане на ноги і діда на блокпосту поміняє.

Головним завданням особового складу цього пропускного пункту є не допустити ввезення до Харкова зброї, боєприпасів та іншого небезпечного вантажу із зони проведення АТО. Хоч тут, дякувати Богові, не стріляють, хлопці несуть службу у повному захисному спорядженні й пильності при перевірці проїжджаючого автотранспорту не втрачають.

Спостерігаючи за роботою військовослужбовців, ми прислухалися, як спілкуються гвардійці із громадянами. Приємно відзначити, що всі постові поводитися коректно та доброзичливо:

– Доброго дня! Покажіть ваші документи, будь ласка... Щасливої дороги!

Працює пункт пропуску швидко та чітко, кожен військовослужбовець відмінно знає свої обов'язки, тому навколо нього не виникає заторів і не ускладнюється рух.

За один день нашого перебування на блокпосту, здається, змінилися всі пори року. Спочатку виглядало сонце, потім налетів сильний вітер, а згодом пішов навіть дощ зі снігом. Лише одне залишалось незмінним – солдат на посту. Тож і харків'яни, і мешканці інших населених пунктів можуть спати спокійно, знаючи: їх спокій надійно охороняють.

Підполковник Дмитро ОБРАЗЦОВ, фото автора

ЩОБИ СВЯТО НЕ СТАЛО ТРАГЕДИЄЮ

КИЇВ. Пересічній людині головна вулиця та площа здаються чи не найбезпечнішим місцем столиці. На Хрещатику та майдані Незалежності завжди безліч туристів, тут гамірно та весело, а рекламні та вітринні вогні роблять цей район добре освітленим навіть пізно вночі. Проте досвідчені правоохоронці знають, наскільки оманливим може бути перше враження. Багато людей – значить, неодмінно орудують кишенькові злодії.

Чимало заможних немісцевих громадян – значить, повно шахраїв, здатних виманити в перехожих кругленьку суму або присвоїти собі їхні цінні речі. Тягне в центр і банальних хуліганів, крадіїв і грабіжників. Тож співробітники міліції та воїни бригади охорони громадського порядку НГУ, які несуть тут службу у складі спільних нарядів, без діла не залишаються ніколи. Особливо ж багато роботи буває на

свята, коли різного роду кримінальні елементи перебирають із алкоголем і їх так і тягне на «подвиги».

1 травня старший солдат за контрактом Іван Мухомора та солдат Юрій Зарічук затримали молодика, якому прийшло на думку постріляти посеред столиці з травматичного пістолета. Як розповіли військовослужбовці, з порушником порядку ніяк не могли впоратися охоронці одного із розважальних закладів столиці:

матичним пістолетом «Zoraki» і ножем!

Наряд супроводив невгамовного гуляку до найближчого відділення міліції, де за допомогою свідків з'ясувалися подробиці інциденту. Такий собі 23-річний громадянин Б. добряче випив у барі. Коли йому виставили рахунок близько 300 грн., відвідувач відмовився платити. Офіціант підвів до його столика охоронців, але це ще більше розлютило нахабу, який відкрив стрільбу із «травмата» просто у приміщенні. Лише дивом дебошир нікого не поранив, але якби його вчасно не зупинили правоохоронці, наслідки могли б бути куди сумнішими...

9 травня тому ж таки старшому солдату Мухоморі на тому ж таки майдані Незалежності довелося приборкувати молодого чоловіка, який погрожував правоохоронцяма викидним ножем. Почалося

все з того, що спільний наряд, до складу якого окрім Івана входили солдат Олег Байчас та працівник міліції, вирішив перевірити документи у явно нетверезого громадянина маргінальної зовнішності. Найбільше правоохоронців цікавило, навіщо молодикові розкладний ніж, який вони помітили в нього за поясом.

Документи у 33-річного громадянина Л. при собі були, однак поведився він нервово й агресивно. Спроби вгамувати п'яницю словесно призвели до прямо протилежного ефекту: розпалившись не на жарт, молодик дістав ніж і став погрожувати ним наряду та перехожим. Правоохоронці відреагували на цей випадок блискавично – ножа вибили, а хулігана передали співробітникам органів внутрішніх справ.

**Підполковник Євген РОЖЕНЮК,
фото молодшого лейтенанта
Віталія ІЩЕНКА**

ТАКСІ НА МІСЦЕ ЗЛОЧИНУ ЗАМОВЛЯЛИ?

ДНІПРОПЕТРОВСЬК.

Близько 18.00 сержант-контрактник конвойного батальйону НГУ Юрій Жадан, повертався додому зі служби. Біля супермаркету «VARUS» увагу військовослужбовця привернула жінка, яка намагалася зупинити таксі, що від'їжджало, тримаючись за ручку двері автомобіля. Вона голосно благала про допомогу, тож Юрій вирішив розібратися, що ж не поділили громадянка із таксистом.

Разом із ще одним небайдужим перехожим сержант Жа-

дан заблокував виїзд машині. І вчинив дуже правильно, адже водій перебував у зговорі з крадієм, який поцупив у продавщиці дорогий мобільний телефон. Якби не оперативне втручання гвардійця, він би утік з місця злочину на таксі. Затриманих було передано слідчій групі, що прибула на місце події.

Сержанта Юрія Жадана подано до заохочення командиром частини.

**Капітан Олександр ОЛЕФІР,
фото автора**

ПО ДОРОЗІ НА СЛУЖБУ ЗАТРИМАВ УБИВЦЮ

ШОСТКА. Заступник командира роти матеріально-технічного забезпечення місцевої частини НГУ старший лейтенант Олександр Масюк поспішав на службу. Було це рано-вранці, тож на вулицях міста було порожньо. Недивно, що громадянин, який тягнув на плечах щось довге і загорнуте у ковдру, одразу ж привернув увагу гвардійця.

– Наблизившись до дивного перехожого, я помітив, що з-під ковдри з одного кінця виглядають босі ноги, а з іншого – половина обличчя людини, – ділиться подробицями Олександр Масюк. – Про те, що це може бути труп, навіть не подумав. Вирішив: двоє приятелів перепилися, так що один вже на ногах не стоїть, а інший його додому несе...

Олександр хотів розпитати чоловіка, що він коїть, однак той кинув свій згорток на землю і побіг геть. Військовослужбовець став наздоганяти підозрілого утікача, але тут при нагоді стала неочікувана допомога – тією ж вулицею поверталися з нічного чергування кілька міліціонерів.

– Я побачив, як якийсь громадянин несесться чимдуж, – згадує інспектор Шосткінського міськвідділу внутрішніх справ молодший

сержант міліції Олександр Філатов. – Одразу ж зрозумів, що діло тут нечисте і вирішив його зупинити.

Коли на місце пригоди прибув міліцейський наряд, затриманий зізнався, що в ході побутової суперечки задушив свого знайомого, 29-річного громадянина Азербайджану, який проживав неподалік із дружиною та двома малими дітьми. Тіло пролежало в квартирі вбивці більше доби, поки 53-річний раніше судимий за майнові злочини чоловік міркував, що із ним робити. Нарешті додумався... винести його на смітник, однак шлях йому перейшов старший лейтенант Масюк.

Наразі злочинцю загрожує до 15 років позбавлення волі. Пильного офіцера заохочено Подякою начальника Шосткінського МВВС.

– Ми повинні пишатися такими людьми, – зазначає начальник сектора кадрового забезпечення міськвідділу майор міліції Євген Луговий. – Адже завдяки його небайдужості та уважності винний у скоєнні цього особливо тяжкого злочину понесе цілком заслужене покарання.

**Підполковник
Валерія АГБАЛОВА**

МОЛОДІ, ТА РАННІ

ЧЕРНІГІВ. Злочинний промисел двох винахідливих молодих людей вдалося припинити військовослужбовцям місцевої частини Національної гвардії. Двоє юнаків, 16-ти та 18-ти років, здійснювали крадіжки із кабін водіїв тролейбусів. Вони очікували тролейбус на зупинці, а коли транспорт підходив, старший із зловмисників повисав на тросі, закріпленому на штангах-струмоприймачах, що по-народному звуться рогами. Звичайно, від такого втручання контакт із проводами втрачався і водіїв тролейбусу доводилося усувати несправність. Як тільки водій покидав своє робоче місце, у кабінку застрибав молодший, забирав цінні речі й тікав услід за своїм подільником.

Ось і того вечора хлопці вийшли «на полювання». Щоправда, перша крадіжка стала й останньою. Спритники встигли викрасти з кабінки тролейбуса годинник із секундоміром, що належав водієві, але на їхнє нещастя через кілька хвилин після втечі на зупинку підійшов військовий наряд місцевої частини НГУ в складі прапорщиків Юрія Овчаренка, В'ячеслава Гриневича та старшого солдата Дмитра Лелети. Тролейбус уже по-

їхав, однак на місці досі перебував один із свідків злочину. Він і розповів гвардійцям про те, що бачив. Крім того, спостережливи громадянин надав

їм прикмети крадіїв і вказав, у якому напрямку ті побігли.

Військовослужбовці рушили слідом за утікачами, зв'язавшись попередньо із черговим міськвідділу внутрішніх справ, який передав орієнтування всім нарядам. Найближчим до місця події виявився автопатруль тієї ж частини НГУ у складі прапорщика Андрія Грищенка, старшини Віталія Насіки та старшого солдата Дмитра Штефана. Цей наряд і затримав юнаків, вилучив у них крадений годинник та передав їх співробітнику кримінальної міліції у справах дітей. Правоохоронець, до речі, одразу упізнав хлопців – обидва вже неодноразово мали проблеми із Законом. Серед їхніх «подвигів» – не лише крадіжки, але й випадки хуліганства і навіть пограбування.

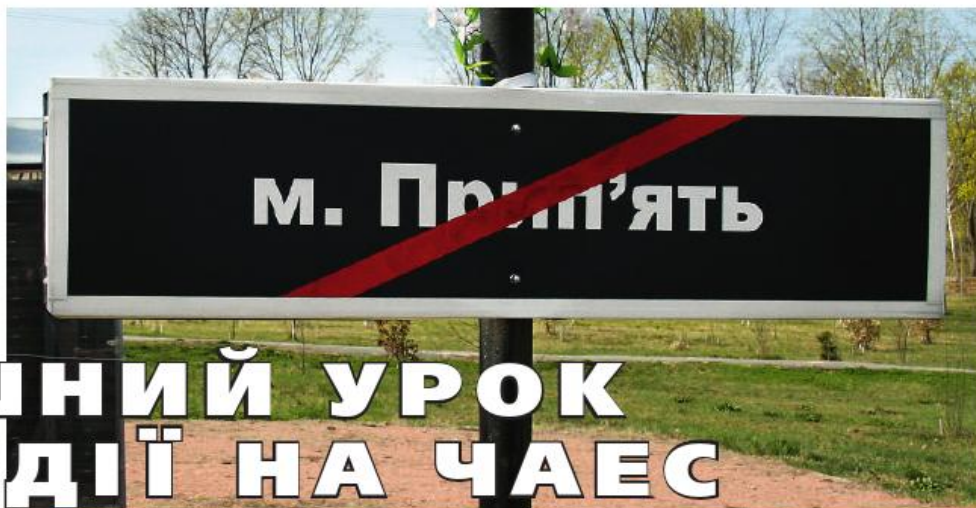

Капітан Олександр КОНОВАЛОВ

Напередодні роковин аварії на Чорнобильській АЕС, Асоціація ветеранів внутрішніх військ МВС та Національної гвардії України організувала екскурсію для ветеранів-чорнобильців до 30-кілометрової зони відчуження. Місця, де вони майже три десятиліття тому рятували країну від атомної катастрофи.

СТРАШНИЙ УРОК ТРАГЕДІЇ НА ЧАЕС

Під час заходу вони відвідали меморіальний комплекс «Зірка полин», який знаходиться в місті Чорнобиль та побували на державному спеціалізованому підприємстві «Чорнобильська АЕС», де відбулося урочисте покладання квітів до пам'ятника загиблим героям-ліквідаторам. Отримали змогу і поспостерігати за грандіозним будівництвом нового укриття для зруйнованого реактора, що має замінити побудований у листопаді 1986 року бетонний саркофаг. За деякими джерелами, «Арка» стане найбільшою пересувною спорудою у світі. Її проліт у напрямку північ-південь – 257,44 м, висота 108,39 м, а довжина 150 м. Задля безпеки працівників саркофаг зводять не безпосередньо над зруйнованим реактором, а на спеціально обладнаному майданчику поряд. Після завершення всіх робіт, які планують закінчити через два роки, арку по рейках насунуть безпосередньо на зруйнований реактор.

Важкі почуття залишилися у всіх після відвідин міста-примари Прип'яті. З людей тут наразі лише туристи, які приїждять сюди з усього світу. Колись широкі вулиці густо заросли височезними деревами та густим чагарником, а в багатоповерхових будинках, магазинах, ресторанах, кафе з гуркотом гуляє вітер. Особливо гнітюче враження справляє розважальний парк з іржавими атракціонами та «чортівим колесом», що назавжди завмерло в одній позиції.

...«Хай буде атом робітником, а не солдатом» – говорить величезний напис на даху одного з будинків в Прип'яті. На жаль, не судилося чорнобильському атому стати мирним. Тож людство завжди має пам'ятати страшний урок Чорнобильської трагедії, аби не допустити подібного в майбутньому. І не забувати тих, хто ціною власного життя і здоров'я переміг невидимого ворога.

Капітан Олександр КОНОВАЛОВ, фото автора

НАЧКАР ТРИВОЖНОЇ НОЧІ

Драматичні події новітньої історії України відсунули на другорядний план багато подій і дат, які раніше здавалися важливими. Утім, про катастрофу на Чорнобильській АЕС навіть у відносно спокійні і стабільні часи із кожним роком, що віддаляв нас від трагічного 1986-го, згадували все рідше. Зазвичай це відбувалося двічі на рік: у квітні, на чергову річницю найстрашнішої техногенної аварії в історії людства, і в День вшанування ліквідаторів наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, який з 2006 року відзначається 14 грудня. Тоді на газетних шпальтах та телеекранах дуже часто тиражувалися публікації та сюжети із назвами на кшталт: «Вони були першими». І все б нічого, якби там розповідали про справжніх «перших»...

Телефонний дзвінок, що пролунав у моїй квартирі якраз 14 грудня 2012 року, застав мене зненацька. Незнайомий чоловік, явно хвилюючись, спитав мене. Коли я попросив його відрекомендуватися, то не повірив своїм вухам:

— Герман, Віктор Петрович, — по-військовому чітко назвався мій співбесідник.

У мене перехопило подих — невже я розмовляю зі старшим прапорщиком Германом, тим самим, чиє прізвище добре відоме будь-якому досліднику «чорнобильської» теми? Адже саме він був начальником варті, що охороняла ЧАЕС у ніч з 25 на 26 квітня 1986 року! Працюючи над книжкою «1-ша спеціальна», присвяченою історії 1-ї спеціальної бригади внутрішніх військ МВС СРСР, особовий склад якої виконував завдання з охорони ЧАЕС, я мріяв поспілкуватися з цією людиною. Шукав координати Віктора Петровича, але знайти так і не зміг. Книжка вийшла у 2011 році і, власне, це вона стала причиною того дзвінка. Віктор Петрович сказав, що йому дуже хотілося б хоча б потримати її в руках. Уже те, що така книжка взагалі побачила світ, його дуже здивувало.

— Чому ви взагалі вирішили написати про нас? — поцікавився Герман.

— Мені особисто дуже близько все, що пов'язане з Чорнобилем, — зізнався я. — Коли вже на те пішло, то ми однополчани! Я теж служив у вашій частині, брав участь у ліквідації наслідків аварії, але дещо пізніше, вас уже не застав. Але є й ще одна причина — останнім часом стало з'являтися багато самозваних «перших ліквідаторів» з числа водіїв, зв'язківців, «партизанів», медиків, кухарів тощо. Звичайно, всі ті люди у зоні відчуження свого часу були і певні завдання виконували, але прізвища справжніх героїв, тих, хто ніс службу на об'єкті у перші, найстрашніші дні, мало кому відомі!

Таким чином, наша телефонна розмова хоч і почалася неочікувано, але тривала довго. Мене цікавило все — де народився Віктор Петрович, де служив до того, як доля привела його в 1-шу спеціалізовану бригаду, чому не давав про себе знати останнім часом. А головне — якою він запам'ятав ту рокову ніч? Адже що саме відбувалося на станції, ми знаємо з точністю до хвилини —

найстрашнішу в історії людства техногенну аварію досліджено, як-то кажуть, уздовж і впоперек. Інше діло — людські враження. Що відчував 34-річний начальник варті, коли бачив те, що словами описати важко? Чи контролював свої емоції, коли страх кричав: «Тікай!», а обов'язок наказував: «Не панікуй і роби свою справу»? Що він казав своїм підлеглим?

На щастя, мій співрозмовник був налаштований на спогади. Пізніше його розповідь суттєво доповнила друге видання «1-ї спеціальної». Проте, я гадаю, вона заздалегідь й окремої публікації у часописі Національної охорони України, військовослужбовці якої і нині продовжують охороняти зупинену ЧАЕС. Адже «зупинена» ще не означає «безпечна»...

— 25 квітня я, як і завжди, приїхав на службу станційним автобусом. Зміна прибула у повному складі, я зібрав і проінструктував варту. Прийняв зміну у колеги, старшого прапорщика Валерія Луціва, розставив підлеглих по постах. Жодних неприємних передчуттів не було, навпаки, я із задоволенням планував вихідні із родиною на природі. Ми з дружиною, 11-річним сином та 6-річною донькою збиралися виїхати за місто — весна того року видалася рання, все ціло, було першою зеленню.

На той час я вже не був новачком у службі. ЧАЕС охороняв з моменту формування нашої спеціалізованої бригади, тобто, вже шостий рік. До того служив у Шостці, теж у частині внутрішніх військ з охорони важливих державних об'єктів. Звичайно, я знав, що наша станція надпотужна, виробляє 4 млн. кіловат енергії на годину, що її чотири енергоблоки забезпечують електрикою весь північний і частину центрального регіону республіки. Про те, що саме цієї ночі там буде проводитися якийсь експеримент, я й гадки не мав. А якби й мав, то поставився б до цієї інформації байдуже — вчені знають, що роблять, а у нас, військових, своїх завдань вистачає.

О 01.00 ми з відповідальним по командатурі капітаном Віктором Медведєвим вийшли на перевірку служби. Приблизно о 01.20 підійшли до 12-го поста, де ніс службу

чатовий прапорщик Володимир Романюк. Пост знаходився поруч із береговою насосною станцією, прямо навпроти машзалу, 3-го і 4-го енергоблоків. З'ясувавши, що тут все без пригод, ми збиралися йти далі, аж раптом за стінами машзалу щось загуділо, засвітило, земля під ногами здригнулася. Пролунав потужний вибух. Через кілька секунд — другий. Небо освітілося яскравочервоним світлом. До нас почали долітати фрагменти залізобетонних конструкцій, деформованих труб, палаючі шматки кабелю. Із жерла зруйнованого реактора, ніби з величезної газової горілки, став вириватися уверх стовп полум'я.

Земля гуділа під ногами. Нічна прохолода змінилася жаром — я відчув, як на спині змокла форма сорочка. Від охолоджувального ставку почала підійматися пара. Повітря в лічені секунди наповнилося гарячими випарами з присмаком гіркоти й металу. Навколо зруйнованого реактора постало справжнє пекло. Все, що могло горіти горіло, навіть сама земля — і та подекуди димілася. Зруйнований реактор палав із такою силою, що було світло, неначе вдень. Треба віддати належне вогнеборцям — приблизно через п'ять хвилин після вибуху на місце аварії прибув розрахунок, яким командував лейтенант внутрішньої служби Володимир Правик. Двома хвилинами пізніше — розрахунок лейтенанта внутрішньої служби Віктора Кібенка. Пожежні миттю розгорнули шланги і кинулися у самісіньке пекло. Їхнім завданням було попередження подальшого розповсюдження вогню, адже якби вибухнув машзал, це б могло зруйнувати всю станцію. Найстрашнішого прості хлопці, які тієї ночі стали героями, не допустили. Але більшість із них здійснила цей подвиг ціною власного життя — одинадцятьох пожежних померли у лікарні на початку травня...

Якою була моя реакція на вибух? Чесно кажучи, словами це описати важко. Я розумів, що сталося, але не розумів причин катастрофи, навіть промайнула думка, а чи не диверсія це? Як дивно, але страху не було. Навпаки, картина тотального апокаліпсису заворожувала, викликала цікавість.

Дихати ставало дедалі важче. На жаль, у момент вибуху у нас не було при собі ані

Військовослужбовці 1-ї спецкомандатури з охорони Чорнобильської АЕС. Третій зліва у 1-му ряду – старший прапорщик Віктор Герман

протигазів, ані респіраторів (їх рознесли пізніше), адже інструкції цього не передбачали. Нас запевняли, що станція абсолютно безпечна, і ми вірили. Уявити, що мені особисто доведеться опинитися в епіцентрі атомного вибуху, я не міг і в найгіршому сні. Але продовжував виконувати свої обов'язки, так само як і мої підлеглі. Причому, забігаючи наперед, зазначу, що на службу військовослужбовці 1-ї спецкомандатури заступали в штатному режимі аж до 4 травня. Що цікаво, до аварії деякі військовослужбовці, перш ніж виконати доручення, могли висловити невдоволення і навіть намагалися сперечатися – зрештою, таке в багатьох колективах трапляється. А тут, здавалося б, надзвичайна ситуація, але жодних скарг, жодних нарікань! Всі накази виконувалися чітко, без зайвих запитань. Біда, як це часто буває, згуртувала нас.

Та ніч здавалася безкінечною. Я жодного разу не присів, постійно відповідав на телефонні дзвінки, неодноразово обходив периметр об'єкта. Напруження було величезне, але спати чомусь не хотілося. Почувався я, як і усі, погано, але тримався, розумів, що на мене дивляться підлеглі. На ранок був зовсім розбитий, більш за все хотів приїхати додому і впасти у ліжко. Але довелося затриматися – прибуло начальство, почалося «розбирання польотів». Тож здати зміну я зміг лише близько одинадцятої, а дістатися своєї квартири у Прип'яті – вже в обід. Коли сідав у автобус, бачив, як над енергоблоком стелиться темно-сіра хмара. Вогнеборці уже загасили полум'я, але сажа, пил і дим ще не уляглися. Важчі частинки опалили на території АЕС, легші відносило у бік Прип'яті. Пожежні іще працювали на 4-му енергоблоці – гасили дрібні уламки, які продовжували тліти, змивали водою брудні радіоактивні плями. Навколо станції ходили військові хіміки у захисних костюмах, а біля КПП вишикувалися карети «швидкої», пожежні та міліцейські автомобілі. На в'їзді у Прип'яті і в самому місті дороги поливали пінним розчином з автоцистерн, а біля міськради, поштамту та будинку культури я помітив

міліцейські патрулі. Словом, на перший погляд, все було спокійно, але обстановка кардинально відрізнялася від звичної.

Дружині я розповів про аварію, але без подробиць, щоби не лякати. Лише попросив не випускати дітей на вулицю, зачинити вікна і випити всієї родині таблетки йоду, як радив фельдшер. Сам же відчував слабкість у всьому тілі, боліла голова, дуже хотілося спати. Випив знеболювальне, прийняв душ, заснув, але незабаром прокинувся, бо дуже нудило. Так було весь день: короткі періоди забуття змінювалися нападами блювоти. Ввечері прокинувся від гулу гелікоптерів, які літали над Прип'яттю. Звісно, і вертольоти, і дозиметристи в засобах захисту, і велика кількість різних людей у формі на вулицях не могли не привернути увагу городян. До того ж, містом уже почали ширитися чутки про аварію на станції. Але ніхто й гадки не мав про реальну загрозу! Діти гралися в дворах, на березі річки відпочивали цілі сім'ї, хтось рибачив, а деякі сміливці навіть купалися.

Спалося мені тієї ночі погано. Ранком прибіг посильний, повідомив, що мене викликають в частину по тривозі. Похапцем попрощався з родиною, зачинив за собою двері і, перемагаючи слабкість та утому, поспішив на службу. Якби ж я міг знати, що з дружиною та дітьми побачуся дуже нескоро, а у щойно обжитої трикімнатній квартирі сім'я взагалі більше не повернеться!

На шикунанні до нас довели, що рівень радіації на території об'єкта та військового містечка спецкомандатури, яке до аварії знаходилося на околиці Прип'яті, продовжує зростати. У зв'язку з цим командуванням військ було прийнято рішення про передислокацію частини у більш безпечний район – в село Рудня-Вересня, неподалік Чорнобиля. Звідти до станції було близько двох десятків кілометрів. Розуміючи наше занепокоєння, командир батальйону підполковник Валентин Бірюков зауважив:

– Товариші офіцери та прапорщики! Всі ви отримали високі дози радіації і відчуваєтеся не кращим чином – деяких ваших товаришів навіть довелося госпіталізувати. Але,

як ви розумієте, завдання з охорони станції з вас не знімається. Більш того, тепер вам доведеться нести службу за посленим варіантом. Хочеться вірити, що після дезактивації обстановка нормалізується і ми повернемося і до нашого військового містечка, і до нормальних умов несення служби. Але наразі наказую готуватися до переїзду...

27 квітня особовий склад нашої частини, а також штабу дислокованого у Прип'яті батальйону внутрішніх військ, який здійснював управління спецкомандатурами з охорони всіх АЕС республіки (а їх на той час налічувалося шість – п'ять діючих та Кримська АЕС, будівництво якої згорнули незабаром після Чорнобильської трагедії) відправилися до нового місця дислокації. Це було наметове містечко у лісі, поруч із вищезгаданим селом.

Того ж дня з міста енергетиків було евакуйовано і наші сім'ї. Взагалі, розмови про те, що спочатку з Прип'яті вивезуть дітей, а потім і дорослих, було чути ще ввечері 26-го. Але жодної конкретики у цих припущеннях не містилося. Та й майже нереальним виглядало це завдання – просто узяти і переселити кудись 50-тисячне місто! Тим не менш, близько 11.00 по місцевому радіо пролунало оголошення: «Усім мешканцям прибути на збірні пункти мікрорайонів. Із собою мати документи, гроші, їжу в дорогу». На збори дали п'ять годин, о 16.00 посадка в автобуси закінчилася. Довжелезна колона їхала за маршрутом: Прип'яті – Чорнобиль – Іванків. В Іванкові (цей населений пункт уже був за межами зараженої зони) дозиметристи перевіряли одяг і взуття евакуйованих. У багатьох, зокрема, і у моєї родини, речі виявилися зараженими радіоактивним пилом. Але змінити їх не було на що, адже виїжджаючи з Прип'яті, дружина була впевнена, що через три дні повернеться – їй це пообіцяли! Але минуло три дні, а потім – ще три, а потім ще, аж поки не стало ясно, що про повернення не може бути й мови.

Та головне, я не знав, де вони, а вони – де я! Зв'язок із нашими родинами був повністю відсутній, інформація про їхнє місцезнаходження надходила на станцію суперечлива. Навіть нині моторошно згадувати: несеш службу, а думаєш тільки про дружину та дітей: куди їх завезли? Що з ними? Занепокоєння наростало з кожним днем.

Після евакуації мешканців Прип'яті життя у місті практично зупинилося. По вулицях їздили хіба що пожежні машини, які проводили дезактивацію, змиваючи мильною піною радіоактивний пил, та міліцейські патрулі. Військовослужбовці 1-ї спецкомандатури продовжували нести службу з охорони ЧАЕС, змінюючи одне одного спочатку кожні дванадцять, а згодом – кожні вісім годин. Так, зранку 26 квітня мене змінив старший прапорщик Василь Харченко зі своїм взводом. Після нього заступила зміна на чолі із Валерієм Луцівим, а потім – знову я зі своїми підлеглими. Так ми продовжували нести службу до 4 травня. Щодня ризикували своїм здоров'ям, однак пильності не втрачали.

Між тим, реактор все ще «плювався» радіоактивними викидами. Вчені-атомники

запропонували засипати його, тож кілька днів поспіль над зруйнованим енергоблоком зависали гелікоптери, які скидали вниз пісок та свинець. Після кожного такого маневру в повітря підіймалися хмари диму і гарі, які потім осідали на даху машзалу і на території, прилеглій до епіцентру аварії. Якщо вітер дув у бік забороненої зони, діставалося і нашим чатовим. Вони несли службу у респіраторах чи протигазах, загальновійськових захисних комплектах, але зрозуміло, що все це не рятувало від радіації на сто відсотків.

Ще одна проблема, яка виникла у пункті тимчасової дислокації – харчування. В день аварії їли те, що дружини дали із собою. Хоча відзначу, що апетиту не було ні в кого – військовослужбовці почувалися погано, багатьох нудило. Більше хотілося пити, аніж їсти. Санінструктор Василь Авраменко приніс із санчастини станції йодовані таблетки та активоване вугілля, ми випили їх, але легше не стало. Потім початкова гостра фаза променевої хвороби минула і ми вже були в змозі бодай щось проковтнути. За продуктами ходили додому, благо у перші дні міліція ще пропускала нас до власних осель. Катастрофа сталася напередодні Пасхи та травневих свят, тож усі мали в холодильнику святкові запаси. Їх і їли, викладаючи на загальний стіл у кого що було. Зміна, яка заступала на службу, харчувалася у станційній їдальні.

Дякувати командуванню військ та частини, вже через кілька днів після катастрофи було прийнято рішення про зняття периметрових постів. Людей замінила техніка – на об'єкт привезли промислові телевізійні установки. Гадаю, це подарувало мені та багатьом моїм товаришам кілька додаткових років життя. Утім, самого перебування на станції нам все одно вистачило для того, щоб «нахапатися» радіації. Самопочуття військовослужбовців було поганим. Всі

Лейтенант у відставці Віктор Герман разом із командиром енергодарського батальйону НГУ полковником Ігорем Рибакем біля меморіального знаку на території військового містечка

Ветерани-чорнобильці та вдови померлих побратимів – завжди бажані гості енергодарської частини НГУ

скаржилися на сильний головний біль, нудоту, нерідкими були випадки, коли чатові втрачали свідомість просто на постах. Наші медики збилися з ніг, але їхні зусилля були марними – щодня кількох людей доводилося відправляти у лікарню.

Я виявився у числі найвитриваліших. Об'єкт покинув лише 4 травня, коли нас прибула змінити група військовослужбовців з Рівненської АЕС. Того ж дня ліг у стаціонар Іванківської міської лікарні. Одночасно займався пошуками родини. Замовив на місцевому радіо оголошення, і на мій великий подив, незабаром отримав інформацію із адресою їхнього тимчасового місцепроживання. Знайшов рідних неподалік, у селищі Ізваричі, що на Київщині. Вже тоді було зрозуміло, що аварія на ЧАЕС надто серйозна й вороття в Прип'ять не буде. Переговорив із дружиною, вирішили, що на перших порах вона із дітьми поживе у теці, у Волгоградській області, а там що-небудь придумаємо. Зі спокійним серцем повернувся до лікарні, ще кілька днів пробув там, але здоров'я моє та моїх колег не поліпшувалося. Нас перевели до Республіканського госпіталю, де ми пройшли ще один тритижневий курс лікування.

Подальші наші долі склалися по-різному. Дехто із моїх колег уже тоді звільнився з військової служби за станом здоров'я. Інших було розподілено по різних частинах внутрішніх військ. Особисто я обійняв посаду командира взводу спецкомандатури з охорони Запорізької АЕС. Уже в серпні отримав трикімнатну квартиру в Енергодарі. Грошової компенсації за залишене у Прип'яті майно вистачило на те, щоби облаштуватися і перевезти родину на нове місце. Життя нібито пішло на лад, хоча пережите, все-таки, давалося взнаки. Дружина моя, Ніна Миколаївна, від усіх потрясінь того нелегкого року рано посівала, а мені доводилося частенько лягати у госпіталь. Прослуживши ще шість років, пішов на заслужений відпочинок. Рішенням МСЕК мені було встановлено 2-гу групу інвалідності. Доза радіації (і це лише за паперами!), яку я отримав за час служби на

ЧАЕС, склала 200 рентген. Нині я пенсіонер, скаржитися на життя не маю звички. Час від часу відвідую військову частину, яка стала для мене рідною і де до ветеранів завжди ставляться з повагою та турботою. Маю двох дорослих дітей і чотирьох онуків і радію тому, що моя родина здорова та щаслива...

Ось такою пізнавальною і подекуди зворушливою виявилася ця телефонна розмова. Згадали ми й побратимів Віктора Петровича, яких уже немає серед нас. Першим пішов із життя Василь Харченко, так і не пов'язавши причин своєї хвороби із перебуванням в зоні атомної катастрофи. Потім – Сергій Снопков. А згодом, один за одним, ще два десятки колишніх військовослужбовців 1-ї спеціальної... Тих, хто нині живий, на жаль, можна перерахувати на пальцях. Серед цієї нечисленної когорти і мій співбесідник. Звісно, роки і хвороби беруть своє, але у лейтенанта у відставці Віктора Германа сильний характер, у нього є воля, яка допомагає йому боротися із усілякими негараздами.

За мужність та відвагу, виявлені у перші дні після аварії на ЧАЕС, практично весь особовий склад 1-ї спецкомандатури був представлений до державних нагород. Зокрема, старшого прапорщика Германа Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 грудня 1986 року було відзначено медаллю «За боевые заслуги». Проте, на жаль, до відзначення державними нагородами незалежної України цю, без перебільшення, людину-легенду навіть не подавали. Здається, це дуже несправедливо. Віктор Герман заслуговує найвищого визнання – це найменше, що може зробити для справжнього героя Чорнобиля наша держава.

Учасник ліквідації аварії на ЧАЕС 1-ї категорії, інвалід війни 3-ї групи, полковник в відставці Микола ДОЛГІХ, фото молодшого сержанта Юлії ОПАНОВИЧ та з особистого архіву лейтенанта у відставці Віктора ГЕРМАНА

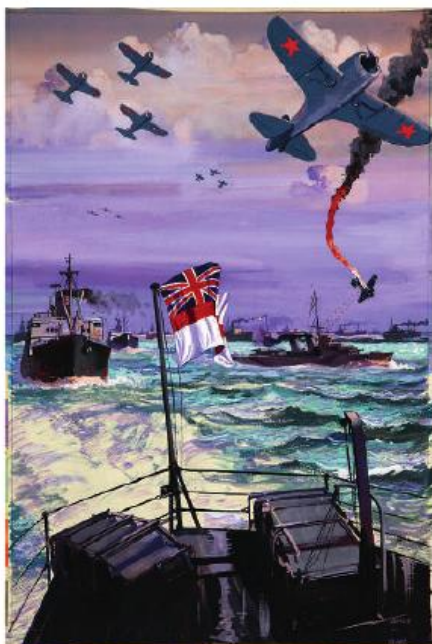
ЛЕНД-ЛІЗ: «УЯВИМО, ЩО У МОГО СУСІДА ЗАГОРІВСЯ БУДИНОК...»

Перемогу наших дій та прадідів над фашизмом не дарма називають всенародним подвигом. Боротьба із агресором об'єднала людей різного походження, віку і національності, віруючих та атеїстів. Величезну жертву заради волі і щастя прийдешніх поколінь принесли мільйони радянських громадян. Однаково гіркою була пайка воєнного хліба як для солдатів Червоної Армії, так і для трудівників тилу.

Утім, чи можна сказати, що тягар Великої Вітчизняної СРСР виніс виключно на своїх плечах? Російська пропаганда останнім часом заявляє, буцімто це було саме так, проте факти – річ уперта. В жодному разі не збираємось применшувати заслуги радянського народу, але слід визнати, що якби не одне диво, то війна була б більш затяжною, втрати страшнішими, а шанси на перемогу – нижчими. Це диво називається ленд-ліз.

ІСТОРІЯ ПИТАННЯ

Ленд-ліз (від англ. lend – позичити і lease – здавати в оренду, в найми) – назва державної програми Сполучених Штатів Америки, за якою вони передавали своїм союзникам по Другій світовій війні (в основному, Великобританії, СРСР, Руху Опору у Франції та Китаю, що борючись з японськими загарбниками) зброю, боєприпаси, техніку, продовольство, обмундирування і стратегічну сировину, зокрема, нафтопродукти.

ARMS FOR RUSSIA ... A great convoy of British ships escorted by Soviet fighter planes sails into Murmansk harbour with vital supplies for the Red Army.

Британський воєнний плакат, на якому зображено захід великого конвою союзників у Мурманську гавань

Програму було розпочато в березні 1941 року, через півтора року після того як в Європі розгорілося полум'я Другої світової і за дев'ять місяців до офіційного вступу у війну Сполучених Штатів. Проте зазначимо, що хоч США і були основною країною-донором, всього в проєкті брали участь 44 країни, ті, хто давали, і ті, хто отримували, – США, Канада, Австралія, СРСР, Великобританія, Польща, Єгипет, Іран...

Ленд-ліз тривав до закінчення війни, усього в рамках програми було надано допомоги на суму 50,1 млрд. доларів, що в сьогодинньому еквіваленті складає 650 млрд. Причому уряд США не вимагав від союзників жодних компенсацій ані під час бойових дій, ані після їх завершення. Щоправда, попередньо було оговорено: техніка та озброєння, що вціліють після війни, мають бути передані господарям або викуплені на пільгових умовах – для цього США пропонували безвідсотковий кредит. Виключення складала перша поставка в СРСР, так званий «пре-ленд-ліз», яка тривала з 22 червня по 30 вересня. За неї було заплачено золотом. Проте це відбувалося до укладання першого протоколу про ленд-ліз (усього їх було чотири), який представники СРСР та США підписали 1 жовтня 1941 року в Москві, а після цього вся допомога надходила безоплатно.

Ось тільки повернення свого майна від СРСР кредитори так і не дочекалися – після перемоги «батько народів» Й.Сталін передумав виконувати дані ра-

ніше зобов'язання, мотивуючи це тим, що з усіх держав Антигітлерівської коаліції Радянський Союз поніс найбільші

Радянський плакат авторства знаменитої художньої групи «Кукринікси» (Ленінград, 1942 р.)

втрати. Розпочалися затяжні переговори щодо узгодження кінцевої суми боргу, але вони уміло затягувалися Москвою. Так, у 1948 році представники СРСР заявили, що готові виплатити певні кошти, але озвучені ними цифри прогнозовано обурили американців. У 1951 році США знизили компенсацію до 800 млн. доларів, але СРСР був згоден лише на 300... Ескалація Холодної війни не пішла на користь переговорам, угоду про погашення СРСР боргів по ленд-лізу було укладено лише в 1972 році. Зійшлися на тому, що СРСР мав сплатити 722 млн. доларів до 2001 року, проте, як відомо, борги 70-річної давнини досі не погашені. У 1990 році було оголошено новий термін, до 2030 року, а борг на той час складав 674 млн. доларів. Після розпаду СРСР його було переоформлено на Російську Федерацію як головну правонаступницю СРСР. Певні суми сплачу-

валися, однак говорити про повне погашення боргу поки що зарано. Більш того, деякі експерти стверджують, що ніхто нічого не збирається повертати, мовляв, для Росії 100 млн. доларів (приблизно стільки наразі має складати залишок боргу) не така вже й обтяжлива сума, тож якби вона хотіла, то вже б закрила це питання. США ж не надто налягають на цьому, бо по-перше, не бажають ускладнення їхніх і без того напружених стосунків, а по-друге, фактично вже давно пробачили цей борг за давністю років, якщо не документально, то принаймні неофіційно.

Наостанок зазначимо, що по-хорошому з усіх колишніх союзників за ленд-ліз розплатилися тільки британці. Обсяг боргів Великобританії після війни склав 4,33 млрд. доларів перед США і 1,19 млрд. – перед своїм домініоном Канадою, яка прийняла власну програму ленд-лізу, аналогічну американській. Як виявилось, джентльмени справді звикли тримати слово – останній платіж у розмірі 83,25 млн. на користь США і 22,7 млн. на користь Канади було здійснено 29 грудня 2006 року. Франція пішла іншим шляхом, зробивши Штатам у 1946 році ряд значних торгових поступок, що повністю задовольнило країну-донора. А ось Китай не сплатив ні цента і не збирається це робити – по-перше, ідеологія заважає, а по-друге, чим далі відходять в минуле воєнні події, тим більш незручно американцям нагадувати про старі борги...

ОБ'ЄДНАНІ СПІЛЬНОЮ БІДОЮ

Найбільшу допомогу від США, на суму 31,4 млрд. дол., з усіх союзників отримала Великобританія. Щоправда, далеко не всі ці ресурси були використані самим Туманним Альбіоном. Країна активно допомагала іншим державам-союзникам. Тільки до СРСР під час війни було переправлено тисячі новеньких британських танків та літаків (вже у Битві за Москву у листопаді-грудні 1941 року застосовувалися «Валентини» і «Матильди»), обладнання та стратегічної сировини. І це в той час, коли самі

32-й президент США Франклін Делано Рузвельт. За диво під назвою «Ленд-ліз» слід дякувати саме цій людині

англійці жили в режимі жорсткої економії! Для довідки: карткову систему в СРСР було скасовано у 1947 році, а у Великобританії – у 1954-му. Та й що дивуватися напівголодній владичиці морів – у самих Штатах під час війни під нормований розподіл припадала велика кількість товарів. Картки на більшість із них зникли в 1945 році, але цукор надійшов у вільний продаж тільки в 1947-му.

Однак із чим був пов'язаний такий атракціон небаченої щедрості? Як до цього ставилися рядові американці і британці? Чому саме кредит і оренда, а не продаж?

Справа в тому, що відповідно до принципів політики невтручання, відображеної у тодішньому законодавстві країни, США не мали права торгувати зброєю на міжнародному ринку. Зняти накладені власноруч обмеження уряд не міг навіть перед лицем воєнної загрози. Проте вихід було знайдено. 11 березня 1941 року Конгрес США ухвалив Закон про забезпечення захисту Сполучених Штатів. Відповідно до цього нормативного акту, президент Франклін Д. Рузвельт отримав повноваження приймати рішення про допомогу будь-якій країні, чия оборона визнавалася життєво важливою для США.

Для роз'яснення населенню причин та цілей такої політики було розгорнуто потужну пропагандистську кампанію, у рамках якої, зокрема, було знято кілька кіножурналів. Один із них, під назвою «Чому ми боремося»,

популярно розповідає про те, чому США відмовилися від нейтралітету і стали допомагати країнам, що билися із фашизмом: «Ми є частиною того світу, який Гітлер хоче знищити. І якими ж будуть наші оборонні можливості, якщо агресори захоплять Британію, СРСР і Китай?». Американський уряд чудово розумів, що в такому разі Осі завоюють дві третини світових ресурсів і поневолять сім восьмих населення, а проти такої сили США, якими б могутніми вони були, просто не вистоять.

«Уявімо, що у мого сусіда загорівся будинок, а я маю шланг. Якщо сусід візьме мій шланг і загасить полум'я, значить він упорався з вогнем із моєю допомогою. Хіба я скажу йому: «Слухай, я заплатив за шланг 15 доларів, тож заплати мені за користування ним»? Ні, мені просто треба, щоби сусід повернув шланг, коли пожежу буде погашено», – так дохідливо пояснював репортерам суть нового законопроекту президент США Рузвельт на прес-конференції 17 грудня 1940 року.

Після нападу Гітлера на Радянський Союз кардинально змінилася і громадська думка у Великобританії. Якщо раніше ставлення пересічних англійців до Країни Рад було відверто насто-

Капрал Королівських ВПС Великобританії передає техніку радянським військовим льотчикам

женим, то тепер вони дуже співчували радянському народу. По-перше, самі встигли постраждати від нескінченних бомбардувань і не бажали такого нікому, а по-друге, після того як основні зусилля ворог зосередив на Східному фронті, стало зрозуміло, що вторгнення Гітлера на Туманний Альбіон відкладається, тож бійці Червоної Армії, які били німців десь за тисячі миль від Англії, певною мірою рятували її! А хіба за таке не годиться бути вдячними?

Ентузіазм простих американців та англійців, їхня симпатія до радянських людей набували все більших і більших масштабів. Відомий російських телупубліцист Володимир Познер, який у воєнні роки підлітком жив у США, у своїх мемуарах згадує: «В те годы американцы относились к СССР как нельзя лучше.

Англійські жінки готують танк «Матильда» до відправки в СРСР

До узбережжя СРСР полярним конвоям доводилося просуватися не лише ризикуючи стати здобиччю німецьких патрулів, але й у край несприятливих погодних умовах.

Наприклад, о маршале Тимошенко шутили, що ніякої он не руский, а американець ірландського походження, и зовут его Тим О'Шенко. Все понимали, что именно русские дерутся не на жизнь, а на смерть с фашистами, именно Красная Армия и русский народ переломили Гитлеру хребет. Тогда это открыто признавали такие люди, как Рузвельт, Черчилль и многие другие... Потребовалось чуть более одного года, чтобы произошёл полнейший поворот в головах. К 1947 году в школе имени Стайвесанта меня уже били за мои просоветские высказывания. Все изменилось в одночасье...» (В.Познер, «Прощание с иллюзиями» Москва, 2012).

ТРИ ШЛЯХИ ДО АДРЕСАТА

Щодо обсягів допомоги СРСР по ленд-лізу, то конкретні дані навести важко. Різні джерела називають різні цифри, почасти діаметрально протилежні. Наприклад, у повоєнній радянській військово-історичній літературі можна зустріти твердження, що доля ленд-лізівської продукції в загальному обсязі вироблених і поставлених в СРСР матеріалів, обладнання, продовольства,

техніки, сировини та іншого оцінюється всього в 4%.

Деякі сучасні джерела, навпаки, впадають у іншу крайність. Так, російська Вікіпедія посилається на певну веб-сторінку (на жаль, дослідити походження цієї інформації не вдається), де проводиться порівняльний аналіз деяких видів матеріалів та продовольства, вироблених в роки Великої Вітчизняної війни в СРСР та переданих по ленд-лізу.

З цих даних випливає, що, наприклад, алюмінію до Радянського Союзу з кордону поставили 301 тис. тон, тобто, на 106% більше, ніж виплавили в СРСР (283 тис. тон), олова – на 223% більше, кобальту – на 138%, шерсті – на 102%, цукру – на 66%, тваринних жирів – на 107%, а м'ясних консервів на – 480%, 2077 млн. банок проти 432,5 млн.!

Здається, істина, як і завжди, знаходиться десь посередині. Як би комусь не хотілося, але не можна стверджувати, ані те що допомога за ленд-лізом була лише номінальною, ані те, що чотири роки виключно США та Англія годували та озброювали Червону Армію.

Проте ніхто не може заперечити, що допомога була значною і дійсно обчислювалася сотнями тисяч тонн стратегічно важливої продукції. Неодноразово доводилося чути від ветеранів і про легендарну американську тушонку, і про галети, і про ячний порошок. А якщо закордонне продовольство діставалося мало не до кожного радянського окопу, то напевно, його і справді було чимало! До речі, за рахунок поставок по ленд-лізу щороку протягом війни з народного господарства вдавалося вивільнити близько 600 тис. людей і тим самим

скорочувати армію тилу, збільшуючи чисельність фронтовиків.

Як же такі обсяги допомоги діставалися до СРСР? Насправді, це предмет окремої розповіді. Існувало три маршрути – тихоокеанський, трансіранський і через Норвезьке та Баренцове моря. Кожен із них був по-своєму небезпечний, але найбільш драматичною була доля полярних конвоїв. На відміну від перших двох, шлях від Ісландії чи Шотландії до радянських портів Мурманськ та Архангельськ був найкоротшим. Так, перший конвой «Дервіш» (пізніше їх позначатимуть літерно-числовими шифрами) відправився в путь 21 серпня 1941 року і вже 31 серпня прибув в Архангельськ. Для порівняння – під час перевезення вантажів трансіранським маршрутом тільки морська частина шляху від східного узбережжя США до берегів Ірану займала 75 днів! В ситуації, що складалася на радянських фронтах, і одноденне

Рота американських танків М3 «Генерал Лі», поставлених у СРСР за ленд-лізом, висувається до переднього краю оборони радянської 6-ї Гвардійської армії. Липень 1943 р.

зволікання із постачанням було навіть не подібне смерті – воно само по собі означало смерть сотень воїнів, яким вчасно не дісталася техніки, боєприпасів, вибухівки. В перші дні війни СРСР невпинно просив союзників поквалитися, і ці прохання були почуті.

Але шлях вздовж окупованої Норвегії був і найскладнішим. По-перше, через погодні умови, які в цих широтах навіть улітку несприятливі, а по-друге, через нескінченні напади на транспорти та кораблі супроводження німецького флоту та авіації. Протягом усіх воєнних років до складу полярних конвоїв було залучено близько 1400 транспортних суден, охорону яких здійснювали кораблі Королівських ВМС Великої Британії та Канади, а також ВМС США. 85 транспортів торгівельного флоту, та 16 військових кораблів загинули. Найбільше пощастило конвою PQ-17 – через фатальні прорахунки британського Адміралтейства в арктичних водах загинули 22 транспорти з 35, рятівне судно і танкер із групи супроводження. На дно

Мешканці Софії вітають радянських воїнів, що вступають у звільнену болгарську столицю на танках «Валентайн»

пішли 210 літаків, 430 танків, 3350 автомобілів та 100 тис. тонн інших вантажів. Ця трагедія знайшла відображення в художній літературі (А.Маклін «Корабель Його Величності «Улісс», В.Пікуль «Реквієм каравану PQ-17») та кінематографі.

ВІД ТАНКА ДО ГУДЗИКА

«Осенью 1941 года мы все потеряли, и если бы не ленд-лиз, не оружие,

Льотчики-аси 9-ї гвардійської авіаційної дивізії біля винищувача Белл Р-39 «Аерокобра» двічі Героя Радянського Союзу Г.А.Речкалова (другий зліва)

продовольствие, теплые вещи для Армии и другое снабжение, еще вопрос, как обернулось бы дело...». Ці слова належать А.І. Мікояну, значній фігурі в радянській політиці, який під час війни обіймав пост наркома зовнішньої торгівлі СРСР.

Так чим же саме допомагав Червоній Армії закордон? В СРСР було поставлено тисячі британських літаків «Хоукер харрікейн» і «Супермарін спітфайр», танків «Черчілль», «Матильда», «Валентайн», «Тетрарх» і «Кромвель». США передавали танки М3А1 «Стюарт», М5, М24, М3 «Грант», М4А2 «Шерман», М4А2, М26, літаки Р-40 «Томагавк», Р-40 «Кітіхавк», Р-39 «Аерокобра», Р-63 «Кінг кобра», Р-47 «Тандерболт», А-20 «Бостон», В-25 «Мітчелл» та інші. Крім того, вперше радянське військо опанувало такий вид техніки як бронетранспортери – американські М2, М3, М5, М9, Т16, М3А1 «Скаут», LVT та британські «Універсал керриер» – власних БТРів в СРСР на той час просто не випускали.

Кількість військових та транспортних суден, поставлених по ленд-лізу, від торпедних катерів і буксирів до криголамів, обчислювалася тисячами. Проте найбільш масштабними виявилися поставки автомобілів. Всього по ленд-лізу СРСР отримав 480 тис. авто – 430 тис. вантажівок і 50 тис. джипів, в тому числі, ле-

гендарних «Віллісів». Маловідомий, але цікавий факт: славетні реактивні установки «Катюша» встановлювалися виключно на повноприводні шасі іноземного виробництва, найчастіше на «Студебекер» US6. Крім того, із США було поставлено 35 тис. мотоциклів, зокрема, культових нині марок «Харлі-Девідсон» та «Індіан». А в Музеї ленд-лізу в Москві зберігається складаний десантний мотоцикл «Велбайк». Цей транспортний засіб спускався на парашуті разом із десантником, розкладався буквально за хвилину і швидко доставляв бійця у місце зосередження десанту.

До речі, разом із технікою до СРСР прямував і іноземний техперсонал, адже все це належало зібрати, налагодити, навчити радянських техніків обслуговувати заокеанські механізми, а військовослужбовців – застосовувати їх у бою. Вже першим полярним конвоем у Мурманськ прибули льотчики 151-го авіакрила Королівських ВВС Великої Британії, які супроводжували партію винищувачів «Харрікейн». Техніку зібрали, і протягом двох місяців англійці билися з німецькими асами, поки їхні радянські колеги оволодівали новими літаками. До речі, четверо британських льотчиків згодом були нагороджені орденами Леніна – за збитих німців та мужність, виявлену під час повітряних боїв в небі Заполяр'я.

Радянські бійці з ентузіазмом освоювали іноземну техніку та озброєння. І не просто освоювали, прославляли! Наприклад, тричі Герой Радянського Союзу легендарний повітряний ас Олександр Покришкін 48 з 59 збитих ним німецьких літаків записав на свій рахунок, літаючи на «Аерокобрах». Більш стримані, та все ж позитивні оцінки радянські

Легендарний «Вілліс» проїжджає столичним Хрещатиком під час параду, присвяченому 65-й річниці Великої Перемоги

Зразки консервів, які постачалися в СРСР по ленд-лізу

льотчики давали «Томагавкам» та «Кітіхавукам», зате моряки були в захваті від поставки «літаючих човнів», тобто морських патрульних бомбардувальників, «Каталіна».

Набагато більше критики лунало в бік іноземних танків. Так, американські М-3 «Лі» радянські танкісти не любили через недостатньо потужний двигун (всього 340 к/с, у той час як аналогічний за масою Т-34 мав 500 к/с), вибагливість до якості палива та змазки, а також, гумово-металеві траки, які під час бою вигорали і ходова танка розвалювалася в буквальному сенсі цього слова. «Братська могила на шістьох» – таке незavidне прізвисько отримала ця машина від фронтowych гострословів. Щоправда, при грамотному застосуванні навіть вона перетворювалася на грізну зброю. Про це красномовно свідчить цитата з нагородного документу: «19 сентября 1942 года, проводя разведку в районе города Малгобек, танковый взвод лейтенанта Павкина обнаружил колонну из 16 немецких танков. Организовав со своим взводом (три танка М-3л) засаду, лейтенант Павкин атаковал противника и, действуя смело и решительно, уничтожил 11 машин. Потеря в личном составе и материальной части взвод лейтенанта Павкина не имел».

Набагато краще зарекомендували себе «Шермани». І хоча інколи радянські танкісти скаржилися на слабе бронювання, якість цих машин увійшла в легенди. Як і бездоганно зшиті, зручні та комфортні комбінезони (комплект для усього екіпажу надходив із кожним танком) та черевики. До речі, по ленд-лізу Червона Армія отримувала навіть... гудзики для форменого одягу! В тому ж таки Музеї ленд-лізу зберігається унікальний експонат – солдатський гудзик із зірочкою. Здавалося б, невелика рідкість, однак на тильному боці відштамповано місцезнаходження фірми, яка його виробила. Чикаго...

Підготувала
підполковник Валерія АГБАЛОВА
фото www.topwar.ru
www.photochronograph.ru
www.lifekiev.com

ТІ, ЩО НЕ БОЯЛИСЯ СМЕРТІ

БОЖЕСТВЕННИЙ ВІТЕР

Перша поширена помилка полягає в застосуванні самого слова «камікадзе». Виявляється, японці ніколи не називали так солдатів, які жертвували життям заради Батьківщини! Всі смертники входили до так званих «токубецу ко геки тай», ударних загонів спеціальних атак (напевно, не треба пояснювати, в чому їх «специфіка» полягала). Підрозділи льотчиків-самогубць називалися «сімпу токубецу ко гезі тай» – ударні загони «Божественний вітер». Тобто, злочасні пілоти іменувалися сімпу, а не камікадзе. Останнє з'явилося через некоректне читання союзниками зазначених ієрогліфів. Адже японська граMATика настільки унікальна, що різні способи читання тих самих слів дають абсолютно несхожі звуки! Газети розтиражували помилку, так що створений у такий спосіб неологізм нині використовують по всьому світі, навіть у самій Японії.

«Божественний вітер» – одна з красивих метафор, що їх так полюбляють жителі країни сонця, що сходить. За легендою, так називався тайфун, який двічі у XIII столітті знищував на підступах до берегів Японії флот монгольського хана Хубілая. Як і в ті прадавні часи, восени 1944 року Японія була на межі великої воєнної поразки. Перевага військової авіації та флоту союзників була очевидною, проте ані командування японської армії, ані рядові громадяни і чути не хотіли про капітуляцію. Щоправда, всі розуміли, що імперію може врятувати лише диво, тож для воєнних потреб використовувалися різноманітні, підчас відверто абсурдні способи та ідеї.

Наприклад, паперові повітряні кулі з вибухівкою, які Японія запустила у бік США в листопаді 1944 року. По суті своїй це були міні-аеростати, заповнені воднем, до яких кріпилися осколково-фугасні бомби масою 15 кг і чотири запалювальні боєприпаси масою по 5 кг кожний. Цікаво, що склеюванням цих куль займалися, в основному, дівчата-школярки та молоді жінки. Кулі оснащувалися барометричним автопілотом і таймером. За задумом конструкторів, трьох діб було цілком достатньо для подолання «фу-го» («вогняними кулями») 8 тис. км тихоокеанських хвиль. Через 72 години, після запуску, коли «фу-го» вже мали летіти над територію

США, спрацьовував піропатрон, що підпалював гніт, на якому трималася бомба, і вона падала вниз з висоти 9-11 км. Сама куля мала згоряти в повітрі, аби неприятель не розгадав природу японського ноу-хау. Із дев'яти тисяч «фу-го» американських берегів дісталися близько трьохсот. Японці сподівалися спричинити масові лісові пожежі, проте чомусь не врахували, що зимою їх влаштувати, м'яко кажучи, проблематично. Істотної шкоди примітивні безпілотники не завдали, хоча без жертв все-таки не обійшлося. Трагедією завершився шкільний пікнік в одному з містечок на півдні штату Орегон. П'ятеро дітей та вагітна дружина місцевого пастора знайшли на галявині дивний предмет – це була бомба з «фу-го», яка не розірвалася при падінні. Вибух стався пізніше, коли хтось із дітей доторкнувся до «привіту із Японії»...

ДРАКОНИ ЩАСТЯ І КВІТКИ ВИШНІ

Після поразки в битві біля атола Мідуей 4 червня 1942 року Японія почала втратити ініціативу у війні в Тихому океані. Протягом 1943 – 1944 років союзні війська, підкріплені індустріальною міццю США, крок за кроком просуваються до японських островів. Японія терпіла поразку за поразкою, літаки союзників отримали можливість бомбардувати її територію, злітаючи з авіаносців та з те-

Важко повірити, але ці життєрадісні молоді люди незабаром цілком свідомо загинуть страшною смертю. Деяким із них немає й 18...

Дивне і нетутешнє слово «камікадзе» доволі органічно вписалося в лексикон сучасних українців. Найчастіше його використовують в негативному контексті, аби підкреслити марність та безглуздість потенційного ризику – «Що я, камікадзе – туди лізти?». Щодо етимології заморського терміну, то будь-який школяр пояснить, що під час Другої світової війни так називали японських пілотів, які свідомо закінчували життя самогубством, гинучи разом зі своїми літаками. Та виявляється, що це лише частина правди. Між тим, історія цих воїнів досить цікава і повчальна. І безсумнівно, варта того, щоб наші читачі про неї дізналися.

риторії завойованих ними японських баз. Супротивник переважав і за чисельністю, і за оснащенням.

«Батьком камікадзе» вважається віце-адмірал Такідзіро Онісі. Вважається, тому що прийнявши у жовтні 1944 року командування над тим, що пишно іменувалося Першим повітряним флотом на острові Лусон, а насправді являло собою три десятки пошарпаних винищувачів «Зеро» та кілька бомбардувальників «Бетті», він озвучив ідею, яка, даруйте за каламбур, носилася в повітрі. Для запобігання вторгнення противника на Філіппіни поблизу островів розташовувалася значна частина японського флоту. Літаки Онісі мали прикривати його з повітря, проте з їхньою чисельністю, технічними характеристиками (у «Зеро» не було пристроїв для бомбометання) та слабкою підготовкою молодих пілотів виконати це завдання було неможливо – втрата кращих кораблів виглядала питанням часу. Підлеглі Онісі погодились, що єдиним способом завадити неприятелю було б таранити цілі винищувачами із бомбами на борту.

Рішення було прийнято 19 жовтня. Наступного дня на базі Першого повітряного флоту було сформовано підрозділ сімпу, а зранку 21-го було проведено першу атаку проти важкого крейсера «Австралія». озброєний 200-кілограмовою бомбою літак, пілот якого залишився невідомим, торпедував палубні надбудови «Австралії». Бомба не вибухнула, проте екіпаж втратив близько 30 осіб, серед яких був і капітан корабля. 25 жовтня флагман австралійського флоту зазнав ще одного нападу камікадзе, після чого корабель довелося відправити на ремонт. Крейсер повернувся у стрій у січні 1945 року. Загалом же до кінця війни «Австралія» пережила ще чотири напади пілотів-самогубць.

На жаль, дебют камікадзе виявився напрочуд вдалим, чого не можна сказати про наступні спроби їх застосування. Хто знає, можливо, якби в перший день японці не потопили один і вивели з ладу шість неприятельських кораблів, цей варварський проєкт довелося б закрити.

Хоча, варто зазначити, що варварським він здається носіям європейської і християнської культури і традицій. Японські вірування і менталітет досить специфічні. Самогубство

там ніколи не вважалося гріхом, а для людей військових взагалі не було вищої доблесті, ніж піти з життя «достойно», згадаймо середньовічних самураїв з їх звичаєм харакірі (теж, до речі, некоректний термін, слід казати: «сеппуку»). До того ж, не треба забувати про постійну і всепроникаючу мілітаристську пропаганду, на якій зростали майбутні японські солдати. Військову справу в японських школах викладали вже 12-річним дітям, та й саме навчання мало чим відрізнялося від казарменого дисципліни. Заходячи в клас, вчитель щоранку запитував у школярів, яке їхнє найзаповітніше бажання, на що діти мали хором відповідати: «Наше найзаповітніше бажання – вмерти за імператора».

Віддати своє життя заради Батьківщини вважалося за честь, до того ж, без жодної різниці, буде це смертю від рук ворога чи самогубством. За статистикою, в полон неприятели здалося близько одного відсотка японців. Інші просто наклали на себе руки, адже в протиповному випадку після повернення додому на них та – це якало найбільше – їхні родини чекали довгі роки ганьби.

Таким чином, стає зрозуміло, чому від охочих записатися у сімпу не було відбою. До речі, ще однією поширеною помилкою є думка, що смертниками були лише пілоти. Насправді, «загони спеціальних атак» були і в піхоті, і на флоті. У цих підрозділах молоде поповнення свідомо готували не для регулярних бойових дій, а до однієї-єдиної атаки всього життя. Відповідно і навчання тривало недовго. Все ж таки, аби власним тілом розмінувати мінні поля чи кидатися на ворожі танки із вибухівкою за плечима потрібні не стільки навички та досвід, скільки рішучість і здатність до самопожертви. Деяко більше знань та умінь мало бути у пілотів торпед типу «кайтен» (дослівно – «ті, що змінюють долю»). По суті, це були міні-субмарини, начинені вибухівкою. Військовослужбовець, а незадовго до атаки всім камікадзе присвоювали офіцерські звання, мав лише набрати максимальну швидкість і спрямувати живу торпеду на ціль. Утім, ефективність «кайтен» та «фурукуй» («дракони щастя», плавці-смертники, озброєні бомбами, які належало підривати, вдаривши по корпусу цілі) була дуже низькою – протягом війни їм вдалося торпедувати лише три кораблі неприятели. В той же час, внаслідок несанкціонованих вибухів підводних човнів-носіїв японці втратили вісім власних субмарин. Ще сім американських кораблів знищили катери, керовані самогубцями, щоправда, до атак на острові Окінава готувалися аж чотириста таких катерів!

Схожі на «кайтен» за принципом застосування були пілотовані літаки-снаряди «ока» («квітка вишні»). Вони являли собою прообраз балістичної ракети. За деякими даними, німці поділилися із своїми союзниками кресленнями ракети Фау-2, проте підводний човен, який перевозив секретні дані, був потоплений. Деяко вдалося відновити після розшуку паперів водолазами, а деяко, в тому числі і конструкція системи наведення, назавжди згинуло в морській пучині. Проте

хіба такі «дрібниці» могли зупинити японське командування? Автоматику замінили «живою системою наведення», і наприкінці 1944 року на авіаційних заводах розпочалося масове виробництво літаків-снарядів. Адмірал Онісі наполягав на якнайшвидшому введенні «ока» у стрій, проте бойове застосування новинки все відкладалося – під час випробувань літаки один за одним врізалися в землю, ховаючи під уламками невдачливих камікадзе. Перед вильотом вони закріплювалися на важких бомбардувальниках і від'єднувалися від корпусу літака-носія на відстані 20-40 км від цілі. Проте літаюча торпеда виявилася настільки складною в управлінні, що лише справжні аси, та й те, після довгих тренувань, могли з нею упоратися. Між тим, досвідчених льотних кадрів в імперії майже не залишилося, і вербувати в загони «божественного вітру» доводилося 17-18-річним юнаків. Нарешті 21 березня в повітря піднявся перший загін із 16 бомбардувальників із закріпленими на корпусі «ока». Атаку розвинути не вдалося, на підході до цілі їх перехопили американські винищувачі. Охоплені полум'ям японські літаки один за одним падали у море, уціліли лише три з них. До речі, якщо камікадзе не вдавалося відшукати ціль або з якихось причин атакувати її, він теоретично міг повернутися на базу. Ось тільки розраховувати на теплий прийом було не варто – таких пілотів нерідко звинувачували у боягузстві і піддавали остракізму. Повоєнне життя тих небагатьох із них, що просто не встигли загинути на завданні було досить незavidним.

РОДИНА ЛЕЙТЕНАНТА ФУДЗІ

Отже, яким був портрет типового камікадзе? Учорашній школяр, ідеаліст, нерідко із багатодітної сім'ї, адже старших синів на таку службу не брали – за традицією, вони мали наслідувати будинок і бізнес. Тобто, в основному, в загони сімпу записувалися юні новобранці, які діяли все менш і менш ефективно і гинули все швидше.

Щоправда, були і виключення. Трагічна історія родини першого лейтенанта Хадзімі Фудзі довгі роки лишалася засекреченою. Навіть фанатики, які відали в імперії військовою пропагандою, розуміли: це може бути останньою краплею для змученого японського народу. Вже після війни японці дізналися про такого собі 30-річного першого лейтенанта Фудзі, досвідченого офіцера, обдарованого фахівця, який з початку існування загонів сімпу обіймав посаду командира роти однієї з армійських льотних шкіл. Підготовлені ним пілоти, випуск за випуском, уходили на своє перше і останнє завдання – недивно, що Фудзі почувався без вини винуватим. Двічі він писав рапорти, в яких клопотав про переведення до підрозділу самогубців, і двічі йому відмовляли, мовляв, по-перше, недоцільно такі кадри втрачати, а по-друге, хто в разі його загибелі про родину із двома малолітніми дітьми дбатиме? Фудзі не приховував від дружини своїх намірів, і однієї холодної ночі наприкінці 1944 року 24-річна Фукуко Фудзі разом із дітьми кинулася у крижану

воду найближчої річки. Наступного дня усі три тіла було знайдено – мати та її одно- і трирічна доньки, яких вона прив'язала до себе мотузками, були одягнені в найкращі кімоно. В листі, залишеному чоловікові були слова прощання та сподівання, що тепер йому ніщо не завадить здійснити свою мрію...

Звичайно, до цих людей можна ставитися по-різному – і як до лицарів-самураїв, що виявляли неабияку відвагу, віддаючи заради своєї батьківщини найдорожче, і як до засліплених пропагандою невдах, які на марно витратили своє життя. Одне можна стверджувати напевно – таку мужність та вірність обов'язку не можна не поважати. До того ж, поява камікадзе змусила союзників змінити порядок організації бойової служби флоту: з'явилися радіолокаційні дозори, змінився склад авіагруп авіаносців. Відбивання та попередження атак пілотів-самогубців віднімали у моряків чимало часу і сил і гнітюче діяли на психіку екіпажів – все-таки, важко мати справу із ворогом, який в принципі не боїться смерті!

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Як свідчить статистика, дві третини камікадзе були збиті повітряними патрулями чи корабельною артилерією і без сліду згинули у хвилях Тихого океану. Від тих, кому все-таки «пощастило» протаранити палуби кораблів неприятели, результативність застосування сімпу була не та, на яку сподівалося японське командування. Особливо, якщо оцінити масштаби атак пілотів-самогубців – менше ніж за рік на «божественний вітер» перетворилися 3913 льотчиків!

Камікадзе вдалося потопити близько 70 американських, пошкодити три британські та один австралійський корабель. При цьому слід врахувати, що біля острова Окінава діяла ескадра із 1200 – 1300 (за різними джерелами) кораблів союзників. Тож попри колосальну шкоду, яку було заподіяно американським ВМС, ефективність застосування камікадзе була, м'яко кажучи, спірною.

До речі, останньою жертвою камікадзе виявився радянський катер-тральщик КТ-152, колишній риболовний баркас «Нептун», який був потоплений тараном двомоторного японського винищувача в районі Курильських островів 18 серпня 1945 року.

Підготувала
підполковник Валерія АГБАЛОВА

Їхні обличчя знайомі нам з дитинства. Юрій Нікулін, Анатолій Папанов, Інокентій Смоктуновський, Зіновій Гердт, Володимир Етуш, Михайло Пуговкін, Євген Весник, Микола Гринько – не просто визначні актори, а справжні народні улюбленці. Проте хто знає, що кожен із вищепоіменуваних артистів був відзначений бойовими нагородами, причому, заробленими не в агітбригадах, а у фронтових окопах? Що старшого сержанта Нікуліна було поранено під Ленінградом, сержант Смоктуновський воював на Курській дузі і форсував Дніпро, а мундир гвардії лейтенанта Весника прикрашали ордени Вітчизняної війни, Червоної Зірки і дві медалі «За відвагу»? Словом, що біографія майбутніх народних і заслужених діячів радянського кінематографа містить у собі героїчні воєнні сторінки?

АКТОРИ - ФРОНТОВИКИ

ГВАРДІЄЦЬ ВЕСНИК

«Наблюдая теперь наших ветеранов, я безошибочно определяю (не в обиду им будет сказано), где каждый из них находился во время войны. Те, которые кричат в очередях, на митингах, носят злобные транспаранты во время шумных уличных шествий по любому поводу, постоянно болтают о героизме, патриотизме, – на передовой не были, не прошли через настоящее пекло. Те, которые скромно, с грустью вспоминают погибших однополчан, вспоминают с восторгом своих самых дорогих командиров, друзей, как правило, нюхнули жару, но были чаще всего между фронтом и тылом. А вот тот, кто был в настоящих переделках, вспоминает героические поступки других, а о себе, стеснясь, рассказывает только что-нибудь смешное или, например, о том, как плакал над письмами любимой девушки, о том, как где-то испугался, даже трусливо дрожал, кто иногда с уважением говорит о профессионализме врага – вот тот действительно варился в страшном котле под названием «война», которую называют кому как хочется – справедливой или наоборот... Только нюхнувшие запах беспощадной войны говорят мало, они не хотят даже вспоминать войну или говорить о ее возникновении вновь...»

Так писав у своїх спогадах народний артист СРСР Євген Весник. «Голос» десятків радянських мультфільмів, вчитель математики

в «Пригодах Електроніка», він і в житті був людиною м'якою, інтелігентною і навіть дещо сором'язливою. Проте в роки війни Євген Якович став гвардійцем-артилеристом, вимогливим командиром для своїх підлеглих, відчайдушно сміливим вояком, що узяв у полон не одного «язика» і навіть посилав повітряні поцілунки німецьким снайперам.

Війна одразу ж внесла корективи в життя молодого Євгена. На початку вересня 1941 року він, як і більшість студентів Московського театрального училища ім. Щепкіна, відбув на трудовий фронт рити протитанкові рови. У 1942 році 19-річний Весник був призваний до лав Червоної Армії і відправлений на прискорені офіцерські курси до Смоленського артилерійського училища, яке було евакуйовано в уральське містечко Ірбіт. Як зізнавався сам Євген Якович, військового із нього спочатку не виходило – після вільного життя студента-театрала в курсанта Весника були проблеми з дисципліною, та й художня самодіяльність забирала більше часу, чим навчання. Тож коли у січні 1943 року майже весь випуск отримав лейтенантські погони, Євгену довелося тішитися уже тим, що його як пропашого двієчника не відправили на фронт простим солдатом. «Всім було присвоєно звання «лейтенант», лишь мне одному – «младший лейтенант». Вот что сделала со мной художественная самодеятельность. Я установил второй за свою жизнь оригинальный рекорд. Первый – в школе на уроке украинского языка, когда в диктанте из 300 слов было 122 ошибки. Второй – в артиллерийском училище», – згадував через десятиліття артист.

Утім, воєнній науці юний офіцер швидко навчився на передовій. Після училища його направили до однієї з гвардійських частин, що воювала на Карело-Фінському фронті. Перемо-

гу гвардії лейтенант Весник зустрів у східній Пруссії, під Кенігсбергом. Здібний командир (за уміння дружити із солдатами, але не допускати панібратства Євгену не раз дорікали старші за званням, у яких це не виходило) і орденоносець, він міг би дослужитися й до генерала. Проте Весник мріяв повернутися до рідної «Щепки», що й зробив у 1946 році.

Володимир Басов

«ЧЕЛОВЕК ИМЕЕТ ПРАВО НА ИСПОЛНЕНИЕ МЧТЫ...»

Ще один чудовий актор, режисер і сценарист, якому пророкували успішну військову кар'єру – народний артист СРСР Володимир Басов. 20 червня 1941 року москвич Володя закінчив десятирічку. Готувався до вступу у Всесоюзний державний інститут кінематографії, проте всі плани зруйнувала війна. Щоправда, юнака навіть без професійної освіти запросили на роботу до Центрального театру Червоної Армії, але надовго він там не затримався. «В моей юношеской голове не укладывалось, как это можно играть, когда нужно палить. Вместо институтов мои одноклассники оказались в окопах, вместо занятий науками – строевая, маршброски с полной выкладкой. Сначала пот, мозольные волдыри из-за неумения правильно наверхнуть портянки, потом – борьба с самим собой, кровь. Беспощадная статистика времени: мои ровесники, десятикласс-

Євген Весник

Інокентій Смоктуновський

ГАМЛЕТ-АВТОМАТНИК

Ліричну комедію Ельдара Рязанова «Стережись автомобіля» знає і любить уже не одне покоління глядачів. Проте, дивлячись на народного артиста СРСР Інокентія Смоктуновського у ролі сором'язливого злодія Юрія Деточкина, важко повірити, що перед тобою гвардієць, двічі нагороджений медаллю «За відвагу»! До речі, нині нагороди артиста зберігаються у Центральному музеї Великої Вітчизняної війни в Москві – туди їх після смерті Інокентія Михайловича передали нащадки актора.

До лав Червоної Армії Інокентія, що тоді носив прізвище Смоктунович, призвали на початку 1943 року. Спершу юнак навчався у Київському піхотному училищі, що перебувало в евакуації в місті Ачинськ, проте влітку в терміновому порядку, без присвоєння офіцерського звання, він був відправлений на фронт. Бойове хрещення стрільця підрозділу автоматників 212-го полку 75-ї гвардійської дивізії відбулося на Курській дузі. Згодом гвардійці вже тіснили ворога на Захід. Уже на українській землі майбутній кращій Гамлет усіх часів і народів заробив свою першу бойову медаль. У наказі по частині від 19 жовтня 1943 року сказано: «...Нагромаджу медалью «За отвагу»... святого штаба полка гв. рядового Смоктунович Інокентія Михайловича за то, що под обстрілом противника вброд через р. Дніпр доставив боевые донесения в штаб 75 гв. Краснознаменной Бахманской стрелковой дивизии». Звісно, це було ще не форсування могутнього Дніпра – скоріше за все, боєць перейшов якийсь старе чи пересохла його русло. Однак він ризикував своїм життям, і це факт, що не потребує підтвердження. Щоправда, що медаль акторові вручили аж 1992 року на сцені Московського художнього академічного театру ім. Чехова. Нагорода знайшла героя через півстоліття тому, що незабаром після згаданого подвигу Інокентій Михайлович потрапив у полон і вже ніколи не повертався до рідної частини, де його вважали загиблим.

Утім, про це він ніколи не згадував, адже у воєнні та повоєнні роки подібний факт у біографії загрожував серйозними неприємностями. Чи не з цієї причини після війни Смоктунович змінив прізвище, поїде в далекий Норильськ, влаштується у місцевий театр і звідти розпочне своє тривале сходження до вершин театральної слави? Проте Смоктуновський дійсно був у німецькому полоні, хоча, на щастя, і нетривалий час. Йому та ще одному солдату вдалося втекти, коли німці гнали колону полонених. Майже добу Інокентій відсиджувався у сніговому заметі, аж потім вийшов на вогні села, де йому дали притулок, підготували, а згодом переправили до партизанського загону. Кілька місяців він пропартизанів, а вже потім опинився в іншій частині, уже не гвардійській, де воював до кінця війни і заробив другу свою медаль. «...Нагромаджу медалью «За отвагу»... командира отделения роты, автоматчика мл. сержанта

Смоктунович Інокентія Михайловича за то, что в боях при прорыве обороны противника 14.01.45 г. в районе д. Лорцен его отделение одним из первых ворвалось в траншеи противника, уничтожив при этом около 20 немцев», – сказано у нагородному документі.

«КОЛЕНА ОН НЕПРЕКЛОНЕННЫЙ...»

На відміну від вищепоіменований акторів, які пішли на фронт майже хлопчиками, народний артист СРСР Зиновій Гердт одягнув погони у доволі зрілому віці – йому у червні 1941-го вже виповнилося 24. Як актор студії О.М. Арбузова і В.М. Плучека, що на період бойових дій перетворилася на фронтовий театр, Зиновій Юхимович мав броне, проте відмовився від неї. Вже через два тижні після оголошення війни Гердт був у числі слухачів короткострокових курсів Московського військово-інженерного училища, по закінченню яких у грудні того ж року у званні лейтенанта відбув на Калінінський фронт. Так учорашній актор став командиром саперної роти. Військова кар'єра Зиновія Гердта тривала до 1943 року. Уже старшим лейтенантом, начальником інженерної служби полку, він був тяжко поранений осколком танкового снаряду. Сталося це під Белгородом, з поля бою Гердта винесли на собі медсестра. Більше року він провів у шпиталях, переніс одинадцять операцій. Десять із них були безуспішними, а одинадцять, у московській Боткінській лікарні, яка на час війни стала госпіталем, проводила дружина знаменитого конструктора Сергія Корольова Ксенія Вінцентіні. Саме вона врятувала великому артистові ногу. Щоправда, наслідки поранення мучили його все життя – одна кінцівка у Гердта виявилася на 8 сантиметрів коротшою за іншу, він усе життя кульгав і потерпав від сильного болю. Пізніше ще один визначний артист, Валентин Гафт, присвятив старшому другу і наставнику таку епіграму:

О, необыкновенный Гердт,
Он сохранил с поры военной
Одну из самых лучших черт –
Колена он непреклонный.

Військові заслуги «колінонеприклоненого Гердта» відзначені орденами Червоної Зірки та Вітчизняної війни I ступеня.

Підготувала
підполковник Валерія АГБАЛОВА

Зиновій Гердт

ЖИВІ ТАЛІСМАНИ ПРИНОСЯТЬ РАДІСТЬ І УДАЧУ

Від бійців, які повертаються додому після кількох тижнів чи навіть місяців, проведених у зоні АТО, нерідко доводиться чути, що фізичні навантаження в ході їхньої служби не йдуть у жодне порівняння із моральними. І справді, бути сильним і витривалим можна навчитися завдяки наполегливим тренуванням. А ось не сумувати за рідною домівкою, родиною та друзями, не переживати за долю поранених побратимів, без болю в серці дивитися на зруйновані будинки, які ще зовсім недавно були чиїмись щасливими оселями, не вийде, хоч як старайся...

Напевно, саме тому воїни АТО так цінують дитячі малюнки та листи, що їх нерідко доставляють на передову волонтери. Дорослі, мужні та сильні захисники Батьківщини радіють кожному приводу виявити прості людські почуття – доброту, турботу, любов. Тож не дивно, що гвардійці завжди раді прийняти безпритульних тварин, яких, на жаль, у неспокійному регіоні за останній рік розвелось чимало.

Кого тільки немає серед маскотів, як іменують ці живі талісмани військових колективів – собаки, кози, ведмеді і навіть пінгвіни не лише офіційно прийняті на всі види забезпечення в частинах, але й подекуди мають такі військові звання і нагороди, яким позаздрять і деякі двоногі однополчани!

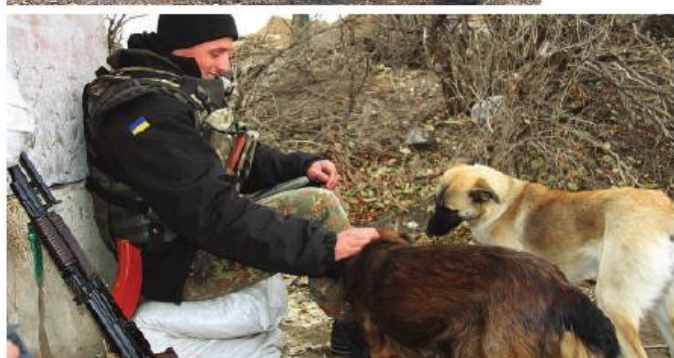
Звісно, редакція журналу «Слово честі» аж ніяк не закликає одягати на чотирилапих погони, але вважає, що традицію заводити маскотів можна і потрібно брати на озброєння й українським військовим. Адже перекладуючи відомий вислів, можна сказати: все, що дарує позитивні емоції, робить нас сильнішими.

Підполковник Валерія АГБАЛОВА
фото підполковника Євгена РОЖЕНЮКА,
майора Олега ТІХОУ,
капітана Олександра КОНОВАЛОВА,
старшого лейтенанта Дениса ПЕЧЕРИЦІ

Чи не на кожному блокпосту живе собака чи кіт, а інколи й цілі компанії хвостатих, яких бійці пестять та підгодовують. Так, воїни однієї з частин Центрального оперативно-територіального об'єднання подружилися із молодою німецькою вівчаркою. Альфа виявилася породистою і кмітливою. Вона знає основні команди, а головне, щиро радіє тому, що знайшла господарів, які її вже точно не покинуть. Знайти новий дім пощастило й кудлатому «сину блокпоста», якого нарекли Туманом (про цей випадок уже йшлося в одному із попередніх номерів нашого журналу). Військовослужбовці окремого батальйону НГУ з охорони ДСП «Чорнобильська АЕС» виходили цуценя, чия мати загинула під час мінометного обстрілу, і привезли його із собою у Славутич.

До речі, мати пухнастих улюбленців є давньою і доволі поширеною традицією в арміях іноземних країн.

ГВАРДІЄЦЬ ОЗНАЧАЄ – СПРАВЖНІЙ ПАТРІОТ!

1. Я син сво - го на - ро - ду, я справж - ний у - кра - ї - нець, то -
 му і стає вій - сько - вим, но - му і - м'я гвар - ді - сь. На - ці - о - валь - ну
 гвар - ді - ю ша - ну - є весь на - род, гвар - ді - сь о - зна - ча - є це
 справж - ний па - трі - от, гвар - ді - сь о - зна - ча - є це справж - ний па - трі - от!

Власна стройова пісня має бути у кожного військового формування – із таким твердженням навряд чи хтось буде сперечатися. Звичайно, в українського війська є чимало достойних маршів та гімнів, що дісталися нам у спадок від дідів та прадідів, і все-таки, хочеться чогось свого, автентичного.

Приблизно такі думки виникли одного чудового дня у відповідального редактора газети «Ратник» Національної гвардії України майора Сергія Дідика.

– Це було минулим літом, всього лише через кілька місяців після створення нашого військового формування, – пригадує Сергій Миколайович. – Розговорилися з ветеранами, обговорювали, якою би ми хотіли бачити символіку НГУ, що треба зробити, аби наші воїни з

гордістю казали: «Я служу у Національній гвардії!»? Розробити візуально привабливі знаки розрізнення, нарукавні нашивки, кокарди тощо? Безперечно! Ввести в обіг форму одягу унікальної розцветки та дизайну? Бажано... І тут мене осінило: яке ж військо без власної стройової пісні!

Не відкладаючи справу надовго, майор Дідик написав кілька куплетів. Тепер справа була за музикою. Із цим допоміг начальник оркестру столичної бригади охорони громадського порядку НГУ, заслужений діяч мистецтв України старший лейтенант Олександр Садовський. Так стройова пісня стала маршем. Нині ми пропонуємо його усім військовим колективам Національної гвардії України. Співаймо! Шануймося! Єднаймося!

МАРШ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ

1.

Я син свого народу,
Я – справжній українець,
Тому і став військовим,
Ношу ім'я – гвардієць.

Приспів :

Національну гвардію
Шанує весь народ,
Гвардієць означає –
Це справжній патріот (2 р.)

II.

На захисті Вітчизни
Стою я щохвилини,
Щоб воля і свобода
Були в моїй країні.

Приспів

III.

Люблю я рідну землю,
Й життя своє віддам,
Щоб нашу Україну
Не здали ворогам!

Приспів

IV.

Я син свого народу,
Я – справжній українець,
Тож слава Україні
І слава нам гвардійцям!

Кожна людина, чия професія пов'язана із тривалими відрядженнями, не з чуток знає, що найкраща дорога – це дорога додому. Особливо гостро тугу за рідними стінами та дорогими людьми відчувають захисники України, які місяцями несуть службу у зоні проведення антитерористичної операції. Для них повернення до місця постійної дислокації частини не просто приємна мить, а довгоочікувана подія.

Готуються до приїзду воїнів і їхні земляки. Дуже часто зустріч військових оперативних резервів на їхній малій Батьківщині стає справжнім всенародним святом! Так, коли нещодавно до Кривого Рогу повернулися бійці місцевої бригади Національної гвардії України, які виконували службові завдання у зоні АТО понад два місяці, їх виїшов зустріти сам мер міста. На в'їзді до військового містечка яблуку було ніде впасти, настільки багато зібралось тут журналістів, волонтерів і просто небайдужих городян. Після урочистого мітингу на плацу на гвардійців чекала найрадісніша подія – спілкування із сім'ями, які довгими безсонними ночами чекали повернення своїх захисників.

Не менш зворушливою видалася й нещодавня урочиста церемонія зустрічі воїнів харківської оперативної бригади НГУ. Утомлений резерв прибув додому близько третьої години ранку, однак незважаючи на темну пору доби харків'яни зустріли гвардійців, як слід – духмяною паляницею та теплими словами подяки за службу в зоні АТО. Далі на бійців чекав заслужений відпочинок у колі рідних та друзів. Проте навіть не встигнувши вийти за ворота з'єднання і змити з себе дорожній пил військовослужбовці заявили, що готові повернутися на передову хоч зараз – аби ж тільки відстояти та захистити країну!

18 травня до Києва повернулися 130 військовослужбовців батальйону ім. Героя України генерал-майора С.П. Кульчицького. Протягом усієї весни вони боронили Станицю Луганську та виконували бойові завдання в Артеміську. Дякувати Богові, за два з половиною місяці батальйон не втратив жодного бійця, є тільки один поранений. Бійці розповідають, що стрільняна у їхньому секторі не вщухає, а з початком травня інтенсивність обстрілів українських позицій у їхньому секторі значно збільшилася. Тож їхнім бойовим побратимам, які виїхали на зміну даному резерву, нести службу у тиші та спокої, на жаль, не доведеться. Сподіваємось, що доля буде прихильна до всіх наших військовослужбовців і кожний підрозділ повертатиметься додому у повному складі.

